

చైతన్య మాసవి

CHAITANYAMANAVI

సంపుటి : 12

సంచిక : 3

హైదరాబాద్, మార్చి 2017

32 పేజీలు

రూ.10/-

అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవ
శుభాకాంక్షలు

“జననంలో నీవే.. గమనంలో నీవే
సృష్టిలో నీవే... కర్తవు నీవే... కర్తవు నీవే...
జగమంతా భాగమై సాధించుకుందాం
అన్నింటా సమానత్వాన్ని”

రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలో మాట్లాడుతున్న రమాదేవి

విజయవాడ 53వ డివిజన్ లో క్యాండిల్ ప్రదర్శన

డ్వాక్రా రుణ మాఫీ సామ్మ జమ చేయడంలో విఫలమైన ప్రభుత్వంపై మహిళల ధర్నా

పశ్చిమగోదావరిలో మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా...

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా విజయనగరంలో మహిళా సదస్సు

విజయవాడలో మహిళా నాయకుల చిత్రాలతో ప్రదర్శన

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా గుంటూరులో మహిళా సదస్సు

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా నెల్లూరు కళాశాలలో సదస్సు

సామానంతో సాగుదాం మార్పును సాధించుకుందాం

మార్చి '8' అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం మరింత ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంది. విస్తరించటానికి వీలుకాని నేపథ్యంలో పోరాట స్ఫూర్తిని నీరుగార్చి రాజకీయ అవగాహనను శూన్యం చేసి సత్కారాలతో, పూజా పునస్కారాలతో అంగరంగ వైభవంగా నిర్వహించుకుంటున్న పోకడలు కూడా భారీగానే ఉన్నాయి.

మహిళలు ఆత్మగౌరవంతో బ్రతికేందుకు సాగించిన వీరోచిత పోరాటస్ఫూర్తితో 'సోషలిస్టులు మొదలుపెట్టిన మార్చి '8' ఐక్యరాజ్య సమితితో సహా నేడు ప్రపంచ వ్యాపితంగా జాతి, మత, కుల బేధాలకు అతీతంగా ఆచరించే కార్యక్రమంగా మారింది. ఆర్థిక, రాజకీయ, సామాజిక, సాంస్కృతిక రంగాలలో సమానత్వమే గాక సంపూర్ణ సాధికారతే లక్ష్యంగా ఆధునిక మహిళ పట్టుదలతో ప్రస్థానం సాగిస్తున్నది.

తరతరాలుగా నరనరాన జీర్ణించుకున్న పురుషస్వామ్యం మహిళలు సమానులే కాదని, హక్కుల కోసం ఉద్యమించటం సరికాదని, కుటుంబ నిర్వహణే పరమోత్కృష్టమని సాగించే హితబోధలు అధికార పీఠంలో తిప్పవేసిన వారి అండతో సాగుతున్నాయి. అసమానతను బూచిగా చూపించి మహిళల శ్రమను కారుచౌకగా పొందే పారిశ్రామికవేత్తలు వారికి వెన్నుదన్నుగా ఉంటున్న ప్రభుత్వం మాటల్లో సాధికారత, చేతల్లో శ్రమదోపిడీ సాగించడాన్ని ముమ్మరం చేశాయి.

నూతన ఆర్థిక విధానాల నేపథ్యంలో ఉపాధిలేమి మహిళలను కాటువేస్తుంది. స్కీమ్ వర్కర్లతో మొదలుపెట్టి కాంట్రాక్టు, అవుట్ సోర్సింగ్, గృహ పరిశ్రమలలో రకరకాలుగా అసంఘటిత రంగంలో పనిచేస్తున్న ఉద్యోగినులు, కార్మిక మహిళలు నామమాత్ర వేతనాలతో తమ చాకిరీని ధారపోస్తున్నారు. స్త్రీ-పురుష వేతనాలలో వ్యత్యాసం కొనసాగటమే గాక పెరుగుతున్నది.

అన్నింటిని నిర్ణయించే రాజకీయ రిజర్వేషన్లపై చట్టం చెయ్యకుండా పాలకులు మాటల గారడీ చేస్తున్నారు.

ఇటీవల విడుదలైన జాతీయ ఆరోగ్య సర్వేలో 5 సంవత్సరాల లోపు 58% పిల్లలు రక్తహీనతతో బాధపడుతున్నారని వెల్లడించింది. 38% పిల్లల్లో ఆహారలేమితో ఎదుగుదల సరిగా లేదు. 36% పిల్లలు ఉండాలినింత బరువు లేరు.

12.4 కోట్లమంది పిల్లలుంటే అందులో 7.2 కోట్ల మంది పిల్లలు రక్తహీనతతో ఉన్నారు. 4.4 కోట్లమంది బరువు తగినంత లేదు. ఇవన్నీ పేదరికానికి మాత్రమే కాదు దేశ ఆర్థిక, సామాజిక పరిస్థితులకు దర్పణం. తిండిలేకపోవటం, పరిసరాల కాలుష్యం, ఆరోగ్య వసతుల లేమికి ఇది దర్పణమని ఐక్యరాజ్య సమితి పేర్కొంది. సగం మంది గర్భిణీ స్త్రీలు రక్తహీనతతో ఉన్నారు. 15-49 సంవత్సరాల వయసులో ఉన్న మహిళలలో 53% మంది రక్తహీనతతో ఉన్నారు. తల్లుల ఆరోగ్యానికి అనుగుణంగా పిల్లల ఎదుగుదల ఉంటుంది. బాలికల సంఖ్య పడిపోవడం, అత్యాచారాలు, హింస పెరగడం ఇవన్నీ అసమానతల పెరుగుదలకు నిదర్శనం.

నోట్లరద్దు, నగదుబదిలీలతో మహిళలు పోపుడబ్బాలో దాచుకున్న చిల్లరతో సహా ఒడుపుగా లాక్కిని సాధారణ నిరుపేద మహిళల సంపాదనను మరింతగా దోచుకుంటున్న ఫలితం ఇది. రెండంకెల అభివృద్ధి, విదేశీ పెట్టుబడులు, కళ్లు చెదిరే మహిళా సాధికారతా సదస్సులు, తదితర విన్యాసాలతో సాగిస్తున్న పాలనలో వాస్తవాలు ఇవి.

1975 నుంచి అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవాన్ని గుర్తించి అమలుచేస్తున్న ఐక్యరాజ్య సమితి ఈ సంవత్సరం మార్చుకోసం ధైర్యంగా అడుగులెయ్యాలని పిలుపునిచ్చింది. మహిళల ప్రయోజనాలను ధనస్వామ్య వర్గాలకు తాకట్టుపెట్టే పాలకవర్గాలను మహిళా ఉద్యమం చర్చాకోలలా అడుపు చేయాలి. మహిళా చట్టాల అమలు సాధించాలి.

ఉపాధి కల్పన, సమాన, కనీస వేతనాలు, చట్టసభలలో రిజర్వేషన్లు మహిళల హక్కుని వాటిని సాధించుకునేందుకు మహిళలందరూ "మార్చి 8" స్ఫూర్తిగా ఉద్యమించాలని ఐదవ పిలుపునిచ్చింది. ఆడవాళ్ళ శక్తిని, చొరవను అణచివేసే సాంప్రదాయ మనువాద, మతవాద సిద్ధాంతాలపై సమరం సాగించటం ద్వారానే న్యాయమైన హక్కుల సాధనకు ప్రస్థానం సాగించగలమని పేర్కొంది. శత సహస్ర ఆయుధాలతో అసమానతను, అధిపత్యాన్ని మట్టుపెట్టే ఆదిశక్తిగా నవజీవన సమాజ సాధనలో మరో అడుగు ముందుకేద్దాం.

చైతన్య మాసవి

ఈ సంచికలో

అడ్వయిజరీ బోర్డు
వేములపల్లి సత్యవతి
డాక్టర్ వకుళాభరణం లలిత
డాక్టర్ బి. విజయభారతి
డాక్టర్ శిలాలోలిత

ఐదవ్వా ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళాసంఘం

చిరునామా :

ఐదవ్వా రాష్ట్ర కార్యాలయం,
1-1-9/10 జవహర్ నగర్,
హైదరాబాద్-20
ఫోన్, 9490098620

E-mail : Chaitanyamanavi@gmail.com

సంపాదకులు
డి.రమాదేవి

సంపాదక వర్గం
కె. స్వరూపరాణి
బి. ప్రభావతి

మేనేజర్
ఎం. సుధ

ప్రజాశక్తి డైలీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్,
బ్లాక్ నెం: 21/1 ఎంహెచ్ భవన్,
అజమాబాద్ ఇండస్ట్రియల్ ఏరియా,
హైదరాబాద్ -20

వెల రూ : 10/-

కమీషన్ పేపర్స్

పంచాయితీ రాజ్ వ్యవస్థను

కించపరుస్తున్న ప్రభుత్వం..... 5-8

ఆరోగ్యం

గర్భధారణ - దంత సంరక్షణ..... 9

కమీషన్ పేపర్స్

జాతీయవాదం 10-13

కమీషన్ పేపర్స్

అసంఘటిత రంగంలో మహిళా కార్మికులు... 14-19

వ్యాసం

తెరచాటు జీవితాలు..... 20

కథ

తప్పిపోయిన కుమార్తె..... 21-24

కథ

నవజీవనం..... 25-28

ఉద్యమవార్తలు

ఉద్యమబాటలో..... 29-30

పత్రికలో విభిన్న అంశాలపై వస్తున్న వ్యాసాలు రచయితల అభిప్రాయాలు మాత్రమే. అందులో పేర్కొన్న అన్ని అంశాలతో మాసవి సంపాదక వర్గం ఏకీభవిస్తుందని భావించవలదు.

- ఎడిటర్

PRINTED AND PUBLISHED BY D. RAMA DEVI, AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM, PRINTED AT PRAJASAKTI DAILY PRINTING PRESS, M.H. BHAVAN, PLOT NO. 21/1, AZAMABAD INDUSTRIAL AREA, HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. PUBLISHED AT AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM AIDWA STATE OFFICE 1-1-9/10, JAWAHAR NAGAR. HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. EDITOR: D. RAMA DEVI. R.NO. APTEL/2006-20000

పంచాయితీ రాజ్ వ్యవస్థను కించపరుస్తున్న ప్రభుత్వం

పంచాయితీరాజ్ వ్యవస్థపై బీజేపి, ఆర్ఎస్ఎస్ వైఖరి :

సమాజం అట్టడుగునుండే బలహీన బడుగు వర్గాల అభివృద్ధిలో భాగ స్వామ్యం కాకుండా ఏ ప్రజాస్వామ్యమూ అభివృద్ధి చెందదు. ఏ ప్రజాస్వామ్యమయినా నిజమైన అభివృద్ధి చెందాలంటే, విధానాలు రూపొందించే, నిర్ణయాత్మక స్థాయిలో బలహీన, బడుగు వర్గాలు, మహిళలను ఉంచడం అవసరం. ఈ రోజు మన దేశంలో పాలకులు మాత్రం ప్రజాస్వామ్యం హిందూ సంస్కృతికి వ్యతిరేకమని, భారత దేశ సంస్కృతిని నాశనం చేసే వ్యవస్థగా పరిగణిస్తున్నారు. గోల్వార్లర్ మాటల్లో చెప్పాలంటే 'ప్రజాస్వామ్యం అవాస్తవం, అది ఆచరణకు పనికిరాదు'. గోల్వార్లర్ అభిప్రాయంలో ప్రజల్ని పరిపాలించేది బ్రాహ్మణులు, వారు చెప్పే సంస్కృతిని ఆచరించేవారు (బంచ్ ఆఫ్ థాట్స్ బై గోల్వార్లర్). ఈ కారణం చేతనే వారు ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిర్వీర్యం చేయాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. అందులో భాగంగానే ప్రజాస్వామ్యానికి మూలం పంచాయితీరాజ్ వ్యవస్థని కూల్చేందుకు యత్నిస్తున్నారు. ప్రస్తుతం బి.జె.పి తన ఎజెండాను అమలు చేసే పనిలో పడింది. దేశంలో రాజ్యాంగం నిర్మించినప్పటినుంచీ బీజేపీ విధానాలకు తావు లేకపోయింది. ఇప్పుడు బీజేపీకి పూర్తి మెజారిటీ లభించడంతో మహిళలు, దళితులు, మైనార్టీలకు వ్యతిరేకంగా సంకేతాలు పంపిస్తున్నారు. ప్రజాస్వామ్య విలువలకు గండికొట్టే వైఖరిలో భాగంగానే ఈ పంచాయితీ రాజ్ వ్యవస్థపై దాడి

జరుగుతోంది. వివిధ బూర్జువా ప్రభుత్వాలు ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థపై దాడి చేస్తూనే ఉన్నాయి. పంచాయితీరాజ్ వ్యవస్థపై ఆంక్షలు విధించి వారి వర్గ ప్రయోజనాలను కాపాడుకుంటున్నారు. వారి ఆవాసాలలో భాగంగా గ్రామ సభలు నిర్వహించక పోవడం, పంచాయితీ సమావేశాలు జరపకపోవడం, మహిళల, దళితుల ప్రాతినిధ్యం తగ్గించడం, స్థానిక ఎన్నికల్లో డబ్బు, మద్యం పాత్రను ప్రోత్సహించడం. ఇదిలా అనుసరిస్తూనే హర్యానా, రాజస్థాన్ వంటి రాష్ట్రాల్లో సుపరిపాలన చేస్తానని బి.జె.పి. బూటకపు ప్రచారాలు చేస్తోంది. వామపక్ష పాలిత రాష్ట్రాల్లో పంచాయితీల పనితీరు:- వివిధ రాష్ట్రాల్లో పంచాయితీల పనితీరు పరిశీలిస్తే "ఇతర రాష్ట్రాల పంచాయితీలు పరిమితులతో పనిచేస్తుంటే వామపక్ష పాలిత రాష్ట్రాల్లో పంచాయితీలను బలపరచి రాజ్యాంగంలో పేర్కొన్న అంశాలకు సమానంగా పనిచేస్తున్నాయి. ప్రజల అభిప్రాయాలు సేకరించడం, పంచాయితీ భవనాలు, గ్రంథాలయాలు నిర్మించడం వంటి పనులు చేపట్టారు. అక్షరాస్యత పెంచడం, భూమి పంచడం, సామాజిక, సాంస్కృతిక, వైజ్ఞానిక ప్రగతికి కృషి చేస్తున్నారు. కేరళలో ప్రత్యేకంగా ప్రజలు ఈ ప్రగతి కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనేలా ప్రోత్సహిస్తున్నారు. పశ్చిమ బెంగాల్లో మాత్రం గతంలో వామపక్ష ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన కార్యక్రమాలన్నింటినీ టి.ఎం.సి. ప్రభుత్వం నిలిపేసింది. పంచాయితీల్లో డబ్బు పాత్ర పెంచుతోంది. ప్రతిపక్షాలను నిర్మూలించే పనిలో టి.ఎం.సి.

ప్రభుత్వం పడింది. హర్యానా, రాజస్థాన్లలో బీజేపీ స్థానిక సమస్యల మూలాలను కుదిపేసింది. ప్రజా వ్యతిరేక చర్యలు చేస్తూ ప్రజలను స్థానిక సంస్థల్లో పాల్గొన నివ్వకుండా ఆంక్షలు పెడుతున్నారు. ఇలా పంచాయితీ వ్యవస్థలో ఉండే ప్రజాస్వామ్య అంశాన్ని రూపుమాపేశారు. పాలక వర్గాలకు ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థను నిర్వీర్యం చేయడం, ప్రజావ్యతిరేక విధానాలు అవలంబించడం, కొన్ని రాష్ట్రాల్లో విద్యార్థి సంఘ ఎన్నికలను ఎత్తేయడం వంటి చర్యలు వారి వర్గ అవసరాలుగా మారాయి. ఇటువంటి పరిస్థితిలో పాలక వర్గాలు రాజ్యసభను కూడా రద్దు చేసే సూచనలు కనపడుతున్నాయి.

హర్యానాలో పంచాయితీ రాజ్ సవరణ:- హర్యానా రాష్ట్రంలో బీజేపీ అధికారంలోకి వచ్చినప్పటికీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని అణచివేసే నిరంకుశ ధోరణులు పెరిగాయి. ఈ పోకడలు పంచాయితీ రాజ్ ఎన్నికల్లో స్పష్టంగా కనిపించాయి. ప్రతి ఐదు సంవత్సరాలకు ఎన్నికలు నిర్వహించడం అందులో షరతులు నిర్వహించడానికి ఆర్డినెన్స్ జారీ చేయడం, తద్వారా ప్రజా స్వామ్యం ఉండే మూల వ్యవస్థల్ని బలహీన

పరిచే చర్యలు ఈ ప్రభుత్వం చేపట్టింది. గత సంవత్సరం ఎన్నికలు 25/07/2015కు ముందే నిర్వహించాల్సిందిగా ప్రభుత్వం ఎన్నికల నోటిఫికేషన్ జారీ చేయలేదు. పైగా క్యాబినేట్ ఐదు షరతులను విధించింది. విద్యార్హతలు, బ్యాంకు రుణాలు, ఇతర బిల్లులు, పెండింగ్ కేసులు, పక్కా మరుగు దొడ్లు ఉంటేనే ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే అర్హత ఉంటుందనే షరతు విధించారు. ప్రతిపక్షాల తోపాటు ప్రజలు ఈ షరతులను వ్యతిరేకించారు. హైకోర్టులో సవాలు చేశారు. హైకోర్టు ఆర్డినెన్సును నిలిపి వేయగా ప్రభుత్వం ఓటమికి భయపడి ఆర్డినెన్సు ఉపసంహరించుకుంది. విధాన సభలో హడావుడిగా మూజువాణి ఓటుతో ఆ బిల్లును ఆమోదించి రాత్రికి రాత్రి గవర్నరు ఆమోదం కూడా పొందింది. రాష్ట్ర ఎన్నికల కమిషన్ మాత్రం ఈ విషయంలో మౌనం వహించింది. మరుసటి ఉదయం 21/09/2015న కొత్తగా సవరించిన చట్టం దుర్మార్గపు షరతులతో ఎన్నికల నోటిఫికేషన్ జారీ చేసింది. గవర్నర్, ఎన్నికల కమిషన్ వారి బాధ్యతను సక్రమంగా నిర్వహించక పోవడం గమనార్హం.

ఆందోళనకరమైన అంశాలు:- ఈ కొత్త చట్టం ప్రకారం 2011 సెన్సెస్ ప్రకారం 21సం॥ వయసు పైగల 83.6% దళిత మహిళలు ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే అవకాశం కోల్పోతున్నారు. ఈ చట్టం ప్రకారం అగ్రకులాల పురుషులు మెట్రిక్, ఎస్.ఎస్.సి. మహిళలకు ప్రాథమిక పాఠశాల చదువు కలిగి ఉండాలి. ఈ నిబంధనల వలన 83% ఎస్.సి. మహిళలు, 72% అగ్రకుల మహిళలు, 71% ఎస్.సి పురుషులు, 56% అగ్రకులాల పురుషులు ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే అవకాశం లేదు. ఈ నిబంధన

రాజ్యాంగంలో 73వ సవరణకు పూర్తి వ్యతిరేకం.

విద్యార్హతలపై నిబంధనలు కాకుండా కొత్త చట్టంలో సహకార బ్యాంకులో రుణాలు తీర్చకపోవడం, విద్యుత్ బకాయిలు

విద్యార్హతలపై నిబంధనలు కాకుండా కొత్త చట్టంలో సహకార బ్యాంకులో రుణాలు తీర్చకపోవడం, విద్యుత్ బకాయిలు ఉంచడం, ఇళ్లలో మరుగుదొడ్లు లేకపోవడం ఇంకా మరిన్ని షరతులు విధించారు. విద్యవల్ల లాభాలు ఉన్నాయన్నది వాస్తవం. అయినప్పటికీ పేదరికం వలన విద్యకు దూరం అయిన వాళ్లను ఎన్నికల్లో పోటీ చేయ కూడదు అనడం సరియైనది కాదు. విద్యార్హత ఉన్న వారే సమర్థులు అని పరిగణించడం సమంజసం కాదు. ఈ విషయంలో సుప్రీం కోర్టును ఆశ్రయించిన ముగ్గురు ప్రజాప్రతి నిధులు సమర్థవంతంగా నిర్వహించారు.

ఉంచడం, ఇళ్లలో మరుగుదొడ్లు లేకపోవడం ఇంకా మరిన్ని షరతులు విధించారు. విద్యవల్ల లాభాలు ఉన్నాయన్నది వాస్తవం. అయినప్పటికీ పేదరికం వలన విద్యకు దూరం అయిన వాళ్లను ఎన్నికల్లో పోటీ చేయకూడదు అనడం సరియైనది కాదు. విద్యార్హత ఉన్న వారే సమర్థులు అని పరిగణించడం సమంజసం కాదు. ఈ విషయంలో సుప్రీం కోర్టును ఆశ్రయించిన ముగ్గురు ప్రజాప్రతినిధులు సమర్థవంతంగా నిర్వహించారు. వారికి ఎటువంటి విద్యార్హతలు లేకపోయినా ఈ పిటిషనును సుప్రీం కోర్టు తిరస్కరించింది. ఈ చట్టం వలన 20సం॥ పైబడిన యువతలో 2/3 వంతుకు ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే అవకాశం లభించదు. “మెవాట్” ప్రాంతంలో పురుషులలో 80%, మహిళల్లో 90% ప్రజలు ఎన్నికల బరి నుంచి తప్పించ బడ్డారు ఈ చట్టం వలన.

ఇది చాలా విచారకరం.

ప్రజా ప్రాతినిధ్యం-రాజ్యాంగ ఉల్లంఘన:- హర్యానా, రాజస్థాన్ పంచాయితీ రాజ్ చట్ట సవరణ మన రాజ్యాంగంలో పొందుపరచిన పీపుల్స్ రిప్రెజెంటేషన్ యాక్ట్ 1950కి విరుద్ధం. ఈ చట్టం ప్రకారం దేశద్రోహులు, అవినీతిపరులు, నేరస్తులు మాత్రమే ఎన్నికల్లో పోటీ చేయకూడదు. ఎన్నికల్లో పోటీ చేయడానికి ఈ దేశ పౌరులు, 25సం॥ నిండినవారై ఉండాలి. పోటీ చేసే వ్యక్తి పార్లమెంటు, అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు ఓటరుగా నమోదై ఉండాలి. ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో ఎక్కువ సంఖ్యలో అన్ని సామాజిక వర్గాల ప్రజలు ఎన్నికల్లో పాల్గొనడానికి రాజ్యాంగం అవకాశం కల్పించింది. హర్యానా, రాజస్థాన్ కొత్త చట్టాలు రాజ్యాంగ ఉల్లంఘన అని స్పష్టం అవుతోంది.

రాజ్యాంగంలో 73వ సవరణలో పంచాయితీ రాజ్ వ్యవస్థలో కల్పించడంలో ముఖ్య ఉద్దేశ్యం షెడ్యూల్డ్ కులాలు, తెగల మహిళలకు ప్రాతినిధ్యం పెంచడానికి కారణం. సుప్రీం కోర్టు తీర్పు ఈ రాజ్యాంగ అధికరణలకు వ్యతిరేకంగా వచ్చింది. “ఎన్నికల ప్రక్రియ, ఎన్నికల్లో పాల్గొనే హక్కు ప్రజాస్వామ్యాన్ని బలపరచే విధంగా రాజ్యాంగం పేర్కొంది. ఈ సూత్రాన్ని పాటించే విధంగా సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ఉండాలి అని జస్టిస్ చలమేశ్వర్ పేర్కొన్నారు. ఈ సూత్రాన్నే ఈ రాష్ట్రాల్లో అమలు పరచవలసి వుంది. చట్టసభలకు ఎన్నికయ్యే హక్కును రాజ్యాంగరీత్యా సాధికార హక్కుగా కాకుండా చట్టపరమైన హక్కుగా కోర్టు గుర్తించడంలో ప్రాథమిక లోపం ఉంది. ఓటు హక్కు ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే హక్కు రాజ్యాంగపరమైనప్పటికీ కోర్టు తీర్పులలో మాత్రం నేటి ప్రభుత్వ అనుకూల విధా

నాలుగా మారుతున్నాయి. పంచాయతీ రాజ్ వ్యవస్థ గ్రామీణ ప్రజల అవసరాలకు కేటాయించబడుతుందని, రాష్ట్రప్రభుత్వ జోక్యం లేకుండానే సమర్థవంతంగా విధులు నిర్వహించగలదనే నమ్మకం లేకపోవడమే ఇటువంటి తీర్పులకు కారణం. రాజబాల వర్సెస్ స్టేట్ కేసులో సుప్రీం కోర్టు తీర్పు మధ్యతరగతి, ధనిక వర్గాల పట్ల మొగ్గు చూపుతోంది. 80వ దశకంలో సుప్రీం కోర్టు ప్రజల సుప్రీం కోర్టుగా ఎదిగింది. 90వ దశకం నుండి వచ్చే సరళీకరణ విధానం అనుగుణంగా సుప్రీం కోర్టు తన వ్యవస్థను మార్చుకోవడం అనేది ఇటువంటి సంకుచితమైన తీర్పులకు దారి తీసింది. ఇటువంటి తీర్పులు ధనిక వర్గాలకు అనుకూలంగా రావడం వలన ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థకు గండి కొట్టినట్టేంది.

'ఐదవ' పోరాటం:- ఐదవ వారు పంచాయతీ ఎన్నికల్లో పోటీ చేయు అభ్యర్థులకు విధించిన విద్యా నిబంధనల గురించి ప్రధాన మంత్రి, రాష్ట్రపతి, మానవ హక్కుల కమిషన్, మహిళా కమిషన్ కు విన్నవించారు. కానీ వారు దానిని పరిగణన లోనికి తీసుకోలేదు. అందువల్ల ఒక రిట్ పిటిషన్ ను హర్యానా, పంజాబ్ ఉన్నత న్యాయస్థానంలో ఫైల్ చేశారు. దానికి కోర్టు స్టే ఇచ్చింది. అయినప్పటికీ అక్కడి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వారు అసెంబ్లీలో లెజిస్లేషన్ పాస్ చేసి ఎన్నికలకు హడావుడిగా ప్రకటన జారీ చేశారు. హర్యానా రాష్ట్రంలోని రోహతక్ బ్లాక్ లో మిగతా ప్రదేశాలకన్నా చదువుకున్న వారు ఎక్కువ. అయినప్పటికీ ఆ ప్రాంతంలో గల తొమ్మిది గ్రామాల్లోని పదకొండు వార్డులకు ఒక్క మహిళ కూడా పోటీ చేయలేకపోయారు. ఎందుకంటే అక్కడ విద్యా వంతులైన మహిళల కుటుంబాల్లో

ఎవరో ఒకరు డిఫాల్టర్ అయ్యారు. కొన్ని గ్రామాల్లో ఒక్క దళిత మహిళ కూడా సర్పంచ్ పదవికి పోటీ చేయడానికి అర్హత సాధించలేక పోయారు. ప్రసార మాధ్యమాలు ఈ విషయాన్ని మంత్రుల వద్ద ప్రస్తావించగా మంత్రులు ఆ ప్రదేశంలోని అబ్బాయిలకు చదువుకున్న అమ్మాయిలనిచ్చి వివాహం చేసి ఆమెను సర్పంచ్ చెయ్యాలని సలహా ఇచ్చారు. ఇటువంటి సలహా ప్రజాస్వామ్యం అభివృద్ధి అవటానికి ఏవిధంగా తోడ్పడుతుంది?

ఎన్నికల తరువాత పరిస్థితి:- ఈ ఎన్నికల నిబంధనల ప్రభావం లోకల్ ప్రభుత్వాల ఎన్నికల్లో చాలా కనపడింది. అనర్హులైన యువకులకు విద్యావంతులైన, అర్హులైన ఆడపిల్లలనిచ్చి పెళ్లి చేయడం, దొంగ సర్టిఫికేట్ల వంటివి తేవడం జరిగాయి. ఇన్ని విధాలుగా ప్రజలు ప్రయత్నించి నప్పటికీ 1898 పంచాయతీలు, 5 సర్పంచ్ లు, రెండు పంచాయతీ సమితులు అర్హత గల అభ్యర్థులు లేక ఖాళీగా ఉన్నాయి. ఖాళీగా ఉన్న స్థానాలు ముఖ్యంగా మహిళలు, దళితులకు సంబంధించినవి. ఈ ఎన్నికల్లో పోటీ చేయటానికి కావలసిన విద్యార్హతలున్న అభ్యర్థులు బాగా తక్కువగా ఉండడం అన్నది చాలా దయనీయమైన పరిస్థితి.

ఆ పరిస్థితి ఎలా ఉందంటే 2010లో 2,90,547 నామినేషన్లు దాఖలు అయితే 2015లో అవే స్థానాలకు 1,95,339 నామినేషన్లు మాత్రమే దాఖలయ్యాయి. 2010లో 1,70,504 మంది అభ్యర్థులు అర్హత సాధించగా 2015లో 41,264 మందే అర్హత సాధించారు. ఇందులో 54.5% మంది పోటీ లేకుండా ఎన్నికకాగా 19.5% సీట్లు ఖాళీగా ఉండిపోయాయి. 30,962 స్థానాలకు 41,264 మంది

హర్యానా రాష్ట్రంలోని రోహతక్ బ్లాక్ లో మిగతా ప్రదేశాలకన్నా చదువుకున్న వారు ఎక్కువ. అయినప్పటికీ ఆ ప్రాంతంలో గల తొమ్మిది గ్రామాల్లోని పదకొండు వార్డులకు ఒక్క మహిళ కూడా పోటీ చేయలేక పోయారు. ఎందుకంటే అక్కడ విద్యా వంతులైన మహిళల కుటుంబాల్లో ఎవరో ఒకరు డిఫాల్టర్ అయ్యారు. కొన్ని గ్రామాల్లో ఒక్క దళిత మహిళ కూడా సర్పంచ్ పదవికి పోటీ చేయడానికి అర్హత సాధించలేక పోయారు. ప్రసార మాధ్యమాలు ఈ విషయాన్ని మంత్రుల వద్ద ప్రస్తావించగా మంత్రులు ఆ ప్రదేశంలోని అబ్బాయిలకు చదువుకున్న అమ్మాయిలనిచ్చి వివాహం చేసి ఆమెను సర్పంచ్ చెయ్యాలని సలహా ఇచ్చారు. ఇటువంటి సలహా ప్రజాస్వామ్యం అభివృద్ధి అవటానికి ఏవిధంగా తోడ్పడుతుంది?

అంటే ఒక స్థానానికి 1.33 మంది పోటీ పడ్డారు. అంటే 1/4 వంతు మంది అభ్యర్థులు తగ్గిపోయా రన్నమాట. చాలా స్థానాలు ఖాళీగా ఉండగా కొన్ని స్థానాల్లో పోటీ లేకుండానే అభ్యర్థులు ఎన్నికయ్యారు.

కానీ, బీ.జే.పీ. ప్రభుత్వం చాలా మంది మహిళలు విద్యావంతులైన యువత 2015లో ఎన్నికైనట్టుగా ప్రసార మాధ్యమాలలో ప్రచారం చేసింది. వాస్తవానికి 1905 సీట్లు ఖాళీగా ఉన్నాయి. పోటీ చేసిన అభ్యర్థులు 87,499 మందికి తగ్గిపోవడమే. ఈ ఎన్నికల్లో విద్యావంతులైన అభ్యర్థులు (54.4%) ఏకగ్రీవంగా ఎన్నికయ్యారు. విద్యావంతులైన యువత ఎన్నికైనట్లు ప్రభుత్వం చెబుతోంది. కాని వాస్తవానికి 2010లో ఎన్నికైన 374 అభ్యర్థులకు గాను 119 మంది పట్టభద్రులు, ఆపై అర్హత గలవారు. కానీ ఈ ఎన్నికల్లో 416 అభ్యర్థులకు గాను 95మందే పట్టభద్రులు. ఈ ఎన్నికల్లో స్థానికంగా ధనిక వర్గం

వారు వారి బలాన్ని ఉపయోగించి అత్యధిక సీట్లలో నెగ్గారు. ఈ విధంగా పోటీ లేకుండా ఎన్నికైన అభ్యర్థులకు ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 11 లక్షల రూపాయలు నగదు బహుమానాన్ని ప్రకటించింది. ఎంపిక చేసుకునే అవకాశం ఓటర్లకు లేకుండా ఏకగ్రీవ అభ్యర్థులను ప్రోత్సహిస్తూ నగదు బహుమానాన్ని ప్రకటించడం ఎంతవరకు సమంజసం? హర్యానా ప్రభుత్వం, ప్రసారమాధ్యమాలు, యువత, విద్యావంతులు ఈ సారి ఎన్నికల్లో ఎక్కువగా వచ్చినట్లు ప్రచారం చేస్తున్నారు. కానీ వారు పోటీ చేయడానికి ఇదివరకు కూడా ఎన్నికల్లో ఎటువంటి అవరోధాలు లేవు.

మహిళలపై ప్రభావం:-ఈ ఎన్నికల్లో 41.3% మహిళలు వివిధ పంచాయితీలకు ఎన్నికయ్యారు. ఇది ఆహ్వానించదగ్గ పరిణామమే. కానీ సామాజిక అవగాహన కలిగి బాధ్యతాయుతమైన మహిళలు పోటీకి అనర్హులడం విచారకరం. ఈ మహిళలకు అనేక మహిళా సంస్థల్లోను విద్యాభివృద్ధి కార్యక్రమాల్లోను, సామాజిక కార్యక్రమాలలోను సేవ చేసిన గుర్తింపు ఉంది. అటువంటి వారు విద్యార్హత నిబంధనలతో పోటీకి అనర్హులయ్యారు.

విద్యాధికులైన మహిళలు:-ప్రభుత్వ కార్యకలాపాల్లో తెలివిగా పాల్గొనటం వల్ల మంచి ప్రభుత్వ పరిపాలన అందించగలరని వారి అభిప్రాయం. అటువంటి సమావేశంలో అందరూ పురుషులే పాల్గొన్నారు. ఒక్క విద్యావంతులైన మహిళ కూడా పాల్గొనలేదు. ఈ సమావేశ హాజరు క్రమం ప్రకారం వారు దీనిపై ఎంతశ్రద్ధ కనపరుస్తున్నారనేది అర్థమవుతుంది. ఈ పద్ధతి వల్ల అనేక మంది బాధ్యతాయుతమైన మహిళలు పోటీ చేసే అవకాశాన్ని కోల్పోయారు. ఏది ఏమైనప్పటికీ పోటీలో విజయవంతమైన మహిళలకు తగిన శిక్షణ ఇచ్చి వారివిధులు సక్రమంగా

నిర్వర్తించుకొనేలా చూడాలి. కానీ అది ప్రస్తుతం వీలు కాదు.

బి.జె.పి వారు 'విభజించి పాలించు' సూత్రాన్ని అనుసరించి పంచాయితీ ఎన్నికలు నిర్వహించారు. బ్రిటిష్ వారి ఈ సూత్రాన్ని బి.జె.పి వారు అనుసరించడం వలన నిమ్నస్థాయిలో విద్యాధికులు విద్యలేని వారు అనే భేదాన్ని సృష్టించారు. వారు విధించిన మిగతా నిబంధనలకు మిశ్రమ ప్రతిస్పందన వచ్చింది. ఈ ఎన్నికల్లో పోటీ చేయడానికి అనర్హులుగా ప్రకటించబడిన అందరూ విద్యాధికులే అయినప్పటికీ వారికి పట్టభద్రులుగా గుర్తింపులేదు. ఈ విధంగా అనర్హులుగా ప్రకటించబడడంతో ఆ మహిళలు అనేక ప్రభుత్వ సామాజిక స్వచ్ఛంద కార్యక్రమాల్లో పాల్గొన్న అనుభవం ఉన్నప్పటికీ తమను అనర్హులుగా ప్రకటించడం ప్రభుత్వం తమను చిన్న చూపు చూసి నట్లుగా భావించుకున్నారు. ప్రభుత్వమే మహిళలకు సరైన విద్యార్హత కల్పించడంలో విఫలమైందని అర్థమవుతోంది.

మహిళలు గృహకార్యక్రమాలకే పరిమితం కాకుండా బయటకు వచ్చి అనేక అభివృద్ధి కార్యక్రమాల్లో పాల్గొని తమకంటూ ఒకే సామాజిక గుర్తింపు సాధించుకుని పంచాయితీల్లో పాల్గొనడానికి కార్యోన్ముఖులయ్యారు. గతంలో మహిళలు ఇంటి పనులకు పరిమితంకాగా మగవారు సమాజంలో గుర్తింపు పొంది, ఆదాయపు వనరుగా ఉండేవారు. అలాంటి పరిస్థితుల నుండి పేద, తక్కువ విద్యార్హతలు గల మహిళలకు ప్రతినిధులుగా పంచాయితీ

కార్యక్రమాల్లో పాలుపంచుకొనేవారు. ఈ విధంగా ఎన్నికైన మహిళలు వరకట్నం, భూణ హత్యలు, మద్యపానం, పరదావ్యవస్థ మొదలైనవాటికి వ్యతిరేకంగా పోరాడి పురుషులతో సమానంగా మాట్లాడే హక్కు సమానంగా సమాజంలో గుర్తింపు పొందే హక్కును మహిళలు సాధించారు. కానీ ఈ ప్రభుత్వ విధానాల వల్ల మొత్తం అభివృద్ధి వెనక్కు నెట్టబడింది. గతంలో ఇద్దరు కంటే ఎక్కువ మంది పిల్లలుగల పురుషులు, మహిళలు కూడా పంచాయితీ ఎన్నికల్లో పాల్గొనడానికి అనర్హులుగా హర్యానా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. ఈ విధానం వల్ల పిల్లలు తమ వారు కాదనడం లేదా మహిళలకు అనైతికతను ఆపాదించడం గమనించ వచ్చు. విద్యార్హత అనే కొత్త నిబంధన మహిళల ప్రగతికి మరో ప్రతిబంధకమైంది.

ఈ కొత్త నిబంధనల వలన దళితులు, నిమ్నజాతుల మహిళలు అభివృద్ధికి దూరం అయిపోతున్నారు. కింది స్థాయికే ప్రజాస్వామ్యం తుడిచిపెట్టుకు పోయింది. ఈ మధ్యకాలంలో హర్యానా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పురపాలక సంఘాల్లో, కార్పొరేషన్ ఎన్నికల్లో కూడా ఈ నిబంధనలు అమలు చేయడానికి సమాయత్తమౌతోంది. మహారాష్ట్రలో బి.జె.పి ప్రభుత్వం కూడా ఈ మార్గాన్నే అనుసరించడానికి నిర్ణయం తీసుకుంది. మన ముందున్న ఈ సవాళ్లను ఎదుర్కొని ప్రజల ప్రజాస్వామ్య హక్కులు కాపాడుకోడానికి, దళితులు, నిమ్న వర్గాల మహిళల హక్కులు కాపాడుకోడానికి న్యాయ, రాజకీయ, ఆదర్శనీయ, సామాజిక పోరాటానికి అభివృద్ధి కాముకులు, శాంతికాముకులు, మేధావులు, విద్యాధికులు చేతులు కలపాలి.

ఆరోగ్యం

గర్భధారణ

దంత రక్షణ

- వి.రామకృష్ణ

మనదేశంలో దంత సమస్యలు దాదాపు అందరికీ ఉంటాయి. కానీ డెంటిస్ట్ దగ్గరికి వెళ్లేవారి సంఖ్య చాలా తక్కువ. బాగా నొప్పి వస్తే తప్ప వెళ్లరు. అయితే గర్భిణీ స్త్రీల విషయంలో ఈ అలసత్వం తగదు. గర్భధారణ సమయంలో కానీ, లేదా గర్భం ధరించడానికి ముందు కానీ వారు కచ్చితంగా దంత వైద్యుడిని సంప్రదించాలి. గైనకాలజిస్ట్ ని సంప్రదించడమూ ఎంత ముఖ్యమో, దంతవైద్యుని సంప్రదించటం అంతే ముఖ్యం.

గర్భం ధరించడానికి ముందు లేదా గర్భధారణ సమయంలో పంటినొప్పి కానీ, చిగుళ్లలో నుండి రక్తం కారటం కానీ, లేదా నోటి దుర్వాసన కానీ వస్తున్నా దంతవైద్యుడిని సంప్రదించి చికిత్స చేయించుకోవాలి. ఎందుకంటే నోట్లో ఇన్ ఫెక్షన్ కలిగించే బ్యాక్టీరియా ప్రసవం తొందరగా అంటే నెలలు నిండక ముందే కాన్పు జరగడానికి కారణమవుతుంది. అదెలాగో వివరంగా చూద్దాం.

మన నోట్లో ఏదైనా దంతాలు లేదా చిగురు సమస్య ఉన్నప్పుడు బ్యాక్టీరియా అధికంగా చేరి అది రక్తంలో కూడా ఉంటుంది. ఇది రక్తంలో దాని స్థాయి ఎక్కువైనప్పుడు మన శరీరం ప్రోస్టా గ్లాండ్స్ (ప్రోస్టాగ్లాండ్స్) అనే వాపు, నొప్పి ప్రేరేపిత కణాల ఉత్పత్తిని ప్రేరేపిస్తుంది. దీని వల్ల నోట్లో నొప్పి, వాపు మొదలగునవి వస్తాయి. గర్భిణీ స్త్రీలలో ఈ కణాలు అండాశయ

Statement about ownership and other particulars about newspaper
(Chaitanya Manavi) to

be published in the first issue every year after the last day of February.

1. Place of publication	: Hyderabad
2. Periodicity of its publication	: Monthly
3. Printer's Name	: D. Rama Devi
Nationality	: INDIAN
Address	: 1-1-9/10, Jawahar Nagar, Hyderabad, 500020
4. Publisher's Name	: D. Rama Devi
Nationality	: INDIAN
Address	: 1-1-9/10, Jawahar Nagar, Hyderabad, 500020
5. Editor's Name	: D. Rama Devi
Nationality	: INDIAN
Address	: 1-1-9/10, Jawahar Nagar, Hyderabad, 500020

6. Names and addresses of individuals

Who own the newspaper and partners or:
Shareholders holding More than
one per cent of the total capital.

I, D. Rama Devi hereby declare that the particulars given above are
true to the best of my knowledge and belief.

Date : 1-3-2017

Sd/-
D. Rama Devi
Signature of Publisher

కండరాల మీద ఒత్తిడిని పెంచుతాయి. దీనివల్ల ఆ కండరాల వ్యాకోచ సంకోచాలు జరిగి పురిటి నొప్పులు మొదలయ్యి కాన్పు అయ్యేలా చేస్తాయి. దీనివల్ల పుట్టబోయే బిడ్డ నెలలు నిండకుండానే తల్లి గర్భం నుండి బయటపడుతుంది. కొన్ని సందర్భాల్లో గుండె, మెదడు సరిగా ఎదగకుండా పుడతారు. ఒక్కోసారి శ్రేయస్కరం.

అబార్షన్ జరిగే ప్రమాదం కూడా ఉంటుంది. అందువల్ల గర్భం ధరించాలి అనుకున్న స్త్రీలు, లేదా గర్భం ధరించాక మొదటి మూడునెలల్లో లేదా ఆఖరి మూడు నెలల్లో (7,8,9) కానీ ఒకసారి దంత వైద్యుడిని సంప్రదించి తగిన చికిత్స చేయించుకోవడం తల్లికి, బిడ్డకు శ్రేయస్కరం.

జాతీయవాదం

1947 ఆగస్టు 15న భారతదేశ మంతా తన “స్వాతంత్ర్య బహుమతి” వేడుకలను జరుపుకుంటుంటే ఒక వ్యక్తి మాత్రం ఈ సంబరాలకు దూరంగా గడిపారు. ఆయన తన హృదయం బద్దలయిందని ఆవేదన చెందారు. ఎవరి స్వతంత్రం కోసం తాను సత్యాగ్రహ దీక్షలు పోరాటం చేశాడో దేశ విభజనతో వారు కొనసాగిస్తున్న రక్తపాతం, తనతోపాటు ఉపన్యసించినప్పటికీ స్వతంత్ర పోరాటంలో పాల్గొన్నవారు సైతం దేశ విభజనను చాలా సులభంగా స్వీకరించడం తను కలలుగన్న స్వతంత్ర భారత స్వరూప స్వభావాలను భగ్నం చేశాయని భావించారు. ఆరోజంతా మోహన్దాస్ కరమ్చంద్ గాంధీ ప్రార్థన, ధ్యానంతో, బాధతో ఏకాకిగా గడిపారు.

స్వాతంత్ర్య వేడుకలను జరుపుకోడానికి గాంధీ నిరాకరించడాన్ని దేశ వ్యతిరేకమని అనవచ్చా? ఈ దేశాన్ని సమైక్యంగా ఉంచాలని, కలలుగని పాటుపడిన జాతిపితగా ఈనాటికీ కొనియాడబడుతున్న వ్యక్తి దేశభక్తికి ఎదురయ్యే అసాధారణ ప్రశ్న ఇది.

జాతీయత పట్ల గాంధీకి గల ధృఢాన్ని ఆగస్టు 15న ఆయన ప్రవర్తన తెలియజేస్తుంది. “జాతీయతకు విద్వేషం కలిగి ఉండనవసరంలేదు. నా జాతీయత

దృఢమయినదయినప్పటికీ అది వేర్పాటు వాదం కాదు. ఏ వ్యక్తికీ, దేశానికీ హాని చేసేలా నా జాతీయత నిర్మింప బడలేదు”.

భారత జాతీయత అంటే వేర్పాటువాదం, తీవ్రవాదం, వినాశకరం కాదు. స్వతంత్ర భారతదేశం రామరాజ్యంగా ఉండాలని కోరుకున్న గాంధీ తన దృష్టిలో రామరాజ్యం అంటే హిందూ రాజ్యం కాదని, రాముడు, రహీమ్ పేరేదయినా దైవమొక్కటేనని పేర్కొన్నారు. సత్యం, ధర్మపథం.. వీటిని మించిన వేరొక దైవం లేదన్నారు. తాను కలలుగన్న రామరాజ్యంలో రాజు, పేద అంతా సమాన హక్కులు కలిగి ఉంటారని అన్నారు. తన భావాలను మరింత విస్తృతంగా పేర్కొంటూ ప్రస్తుతం కొద్దిమంది ధనికులుగాను, కోట్లాది మంది తినడానికి కూడా లేకుండా అంతరాలు అసమానతలు ఉన్న పరిస్థితిలో రామరాజ్యం కానేరదని చెప్పారు.

గాంధీని ఊహాలు, ఆచరణ సాధ్యంకాని స్వాప్నికుడిగా తరచూ అనుకుంటారు. ఆయన తన జీవిత చివరికాలంలో స్వతంత్ర భారతదేశాన్ని కోరుకున్నారు కానీ హిందూ రాజ్యాన్ని కాదు. హిందూ మతంలో నెలకొన్న అంటరానితనం కచ్చితంగా తొలగిపోవాలి. షెడ్యూల్డ్ (వెనుకబడిన) తరగతులనేవి ఉండకూడదు. అందువలన స్వతంత్ర భారతదేశంలో చట్టపరంగా ఎన్ని విభజనలున్నా, సమాజంలో ఎలాంటి కుల విభజనలు ఉండకూడదు. ఎక్కువ, తక్కువలు లేకుండా హిందువులంతా ఒక్కటే.

నిర్లక్ష్యానికి గురయిన దళితులు, ఆదివాసీలు విద్య, ఆవాసం మొదలగు వాటిలో ప్రత్యేక సంరక్షణ పొందాలి. జనాభా, ఎన్నికల జాబితాల్లో వారంతా ఒక్కటే. ఇప్పటికంటే స్వతంత్ర భారతం అన్ని రంగాల్లో మరింత మెరుగుపడాలి కానీ దిగజారకూడదు.

భారతదేశంలో ఎవరి సంక్షేమం కోసం జీవితమంతా పాటుపడ్డానో వారంతా మతమేదయినా సమాన హోదాను అనుభవించాలి. తప్పనిసరిగా లౌకిక దేశం కావాలి. ఏ ఆచారపరమయిన విద్యా సంస్థను కూడా ప్రభుత్వం ప్రత్యేకంగా ఆదరించకూడదు. జాతి, మత సమానత్వం లేని స్వేచ్ఛ విలువలేనిది. ఇతరులంతా ఒకేవిధమయిన, తాము నిర్దేశించిన పద్ధతులు పాటించాలని బలవంతం చేసే ఏ ధర్మమయినా, సిద్ధాంతమయినా పేరుకు మాత్రమే మతం అనిపించుకుంటుంది. అలాంటి మతాలు శాసించలేవు. అవి చేసే బలవంతపు శాసనాలు తాత్కాలికంగానే పనిచేస్తాయి. వివిధ భాగాల మధ్య సంపూర్ణ ఏకత్వంతో లౌకిక, ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతాలతో మతపరమయిన ముద్ర లేని దేశంగా ఉండాలనే వ్యవస్థ మన మధ్యలో ఉన్నందుకు మనం గర్వించాలి.

గాంధీ మరణానంతరం డా॥ బి.ఆర్.అంబేద్కర్ రూపుదిద్దిన రాజ్యాంగంలో గాంధీ భావాలు ప్రతిఫలిస్తాయి. గాంధీ ఆలోచనలే కాకుండా స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో భాగమయిన వివిధ రకాల నాయకులు, కోట్లాది ప్రజలు, కాంగ్రెస్, సోషలిస్ట్, కమ్యూనిస్టుల సిద్ధాంతాలు

లక్ష్యాలను కూడా భారత రాజ్యాంగంలో పొందుపరిచారు. వారి దృక్పథం, పద్ధతుల్లో తేడాలున్నప్పటికీ అందరూ ప్రజాస్వామ్యానికి, లౌకిక, ఆర్థిక సమన్వయానికి కట్టుబడి ఉన్నారు. కుల వ్యవస్థలోని తీవ్ర అసమానతలు, క్రూర అణచివేత, పేద, ధనిక వర్గాల మధ్య తీవ్రతరం, పెరిగిన కుల, మత విభజనలు నవ్వైక్యదేశానికి, ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రమాదకరం అవుతున్నాయని వారంతా గ్రహించారు.

ఈ నేపథ్యంలో స్వాతంత్ర్యానికి, రాజ్యాంగ నిర్మాణానికి చాలాకాలం ముందు పూజ్య రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ ఆవేదనను గుర్తుచేసుకోవాలి. 20వ శతాబ్దంలో హిందూ విద్వేషాలను యూరప్ లో 1920లలో భారతదేశంలో చూసిన ఠాగూర్ జాతీయవాదం పట్ల అపనమ్మకాన్ని, అయిష్టతను వ్యక్తపరిచారు. భారతీయ సమాజంలో నెలకొన్న అంధ, సంకుచిత జాతీయ భావాల వికృత స్వరూపాన్ని చూసి ఆయన కలతచెందారు. భారతదేశంలో ఒకే సామాన్య జన్మహక్కులు లేవు. తినే ఆహారం విషయంలో తేడాలను బట్టి కూడా ఇతరుల జీవితాలను దుర్భరం చేసేవిధంగా మన సామాజిక భావాలు నాటుకు పోయాయి. ఈ పరిస్థితి రాజకీయ వ్యవస్థలో కూడా ఉన్న ఫలితంగా తప్పనిసరి అబద్ధాలు, కపటత్వం, అన్యాయం మన రాజకీయ జీవితంలో భాగమయి జీవిత నంకేతాలయిన ప్రతి విభిన్నత్వాన్ని అణగదొక్కే బలవంతపు శాసనాలు రూపొందుతున్నాయి. ('జాతీయవాదం' 1917).

డా॥ అంబేద్కర్ రాజ్యాంగపు తుది

ముసాయిదాను సమర్పిస్తూ ఈ సందేహాలను వ్యక్తంచేశారు. "మన మంతా ఒకే దేశమని నమ్ముతున్నామంటే నిజానికి మనమొక భ్రమలో ఉన్నామని భావిస్తున్నా. వేల వేల కులాలుగా విభజింప

బడిన ప్రజలు ఒకే దేశంగా లేమని మనం ఎంత త్వరగా గుర్తిస్తే అంత మంచిది. అప్పుడే ఒకే దేశమనే లక్ష్యం చేరుకొనే దిశగా చేయవలసిన పనులు, దిశా నిర్దేశం గురించి నిజంగా ఆలోచించగలం. కులాలు జాతి వ్యతిరేకం, ఎందుకంటే మొదట అవి సామాజిక జీవితాన్ని వేరుచేస్తాయి. అంతేగాక అది కులాల మధ్య అసూయ, విద్వేషాలను రగిలిస్తుంది. నిజంగా మనం ఒకే దేశాన్ని సాధించాలంటే ఈ కష్టాలన్నింటినీ అధిగమించాలి. ఒకే దేశమయినప్పడే సౌభ్రాతృత్వానికి తావుంటుంది. సౌభ్రాతృత్వం లేని సమానత్వం, స్వాతంత్ర్యం పైపైన రంగుల హంగు మాత్రమే అవుతుంది.

1929 విద్యార్థి కాంగ్రెస్ సభలో సుభాష్ చంద్రబోస్ స్వతంత్ర భారతదేశాన్ని తాను ఏవిధంగా కోరుకుంటున్నారో వివరించారు. "స్వేచ్ఛ అంటే నా దృష్టిలో అన్ని రకాల స్వేచ్ఛ ఉండాలి. వ్యక్తిగతంగా, సమాజపరంగా స్వేచ్ఛ ధనికులకు, పేదలకు కూడా స్వాతంత్ర్యం, పురుషులకు, స్త్రీలకు, ప్రతి ఒక్కరికీ, అన్ని రకాల వర్గాలకు స్వాతంత్ర్యం ఉండాలి. ఈ స్వాతంత్ర్యం రాజకీయ బంధనాల నుండి మాత్రమే విముక్తం చేయడం కాదు. సంపద సమాన

డా॥ అంబేద్కర్ రాజ్యాంగపు తుది ముసాయిదాను సమర్పిస్తూ ఈ సందేహాలను వ్యక్తంచేశారు. "మనమంతా ఒకే దేశమని మనం నమ్ముతున్నామంటే నిజానికి మనమొక భ్రమలో ఉన్నామని నేను భావిస్తున్నాను. వేల వేల కులాలుగా విభజింపబడిన ప్రజలు ఒకే దేశంగా లేమని మనం ఎంత త్వరగా గుర్తిస్తే అంత మంచిది. అప్పుడే మనం ఒకే దేశమనే లక్ష్యం చేరుకొనే దిశగా చేయవలసిన పనులు, దిశా నిర్దేశం గురించి నిజంగా ఆలోచించగలం. కులాలు జాతి వ్యతిరేకం ఎందుకంటే మొదట అవి సామాజిక జీవితాన్ని వేరుచేస్తాయి.

విభజన, కుల తారతమ్యాలు, సామాజిక అసమానతలను తొలగించడం, జాతి విభేదాలు, మతపరమయిన అసమానం నిర్మూలన జరిగినప్పడే నిజమయిన స్వాతంత్ర్యం, అదే మన ఆత్మ దాహాన్ని తీర్చగలదు. "సంపూర్ణ పరివర్తనే మన ఈనాటి నినాదం. దీనిని గుర్తించిన వారు సోషలిజం/ సామ్యవాదం పునాదిగా సమాజాన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించడంలో తమ బాధ్యతను గుర్తిస్తారు" అని భగత్ సింగ్ అదే సంవత్సరం పేర్కొన్నారు.

1938లో కాంగ్రెస్ అధ్యక్షునిగా ఉన్నప్పుడు పార్టీ సభ్యులెవరూ హిందూ మహాసభలో గానీ ముస్లింలీగ్ లో గానీ సభ్యులుగా ఉండకూడదని కచ్చితమయిన నిబంధన విధించారు. ఆయన భారతదేశంలో కులవ్యవస్థ నిర్మూలన జరగాలని, సమర్థించని ప్రోత్సహించని పరిస్థితుల్లో, సుభాష్ చంద్రబోస్ ఎంత ధైర్యంగా కులాంతర వివాహాలకు తన మద్దతు ప్రకటించారు. కాంగ్రెస్ నాయకులందరి కంటే మిన్నగా బోస్ స్త్రీ సమానత్వానికి కట్టుబడటమే కాకుండా తదుపరి తాను నడిపించిన ఐఎన్ఎలో మహిళా లెజిమెంటును కూడా ఏర్పాటుచేశారు.

హిందూ మహాసభ నుండి సుభాష్ అనేక రకాల దాడులను ఎదుర్కొన్నారు. సుభాష్ తన ప్రసంగాలను “వందేమాతరం” అనిగానీ “భారతమాతాకి జై” అనిగానీ ముగించడం లేదని సావర్కర్ నిందించారు. సావర్కర్ రాజకీయ వారసులు, సంఘపరివార్ సభ్యులయితే ‘భారతమాతాకి జై’ ‘నినాదాన్ని’ దేశభక్తికి నిరూపణ పరీక్షగా నిర్దేశించారు. అంటే నిరుపమాన, దేశభక్తుడయిన సుభాష్ చాలా సంవత్సరాల క్రితమే సంఘ పరివార్ పరీక్షలో విఫలమయ్యారన్నమాట.

సుభాష్ తో సిద్ధాంతపరమయిన తీవ్ర విభేదాలున్నప్పటికీ తమ పద్ధతుల్లో అనేక తేడాలున్నా భారతదేశం పట్ల తమ భావాల్లో చాలా ఏకత్వముందనే విషయాన్ని గాంధీజీ వ్యక్తం చేశారు. “ఐఎన్ఎ తన సమీప లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడంలో విఫలమయినప్పటికీ వారు ఎంతగానో సాధించారు. అన్నింటికంటే గొప్ప విషయం ఏమిటంటే తీవ్రమయిన మతభావాలు, సంకుచిత నమ్మకాలు కలిగిన సమాజాల నుండి దేశంలోని అన్ని జాతులు, తెగలను ఒకే ఛత్రం కింద సమీకరించి ఐక్యత, ఏకత్వ భావనలను వారిలో ఐఎన్ఎ నింపగలిగింది.” అని గాంధీ చెప్పారు.

కమ్యూనిస్టులు - జాతీయ పోరాటం
స్వాతంత్ర్య పోరాటంలోను, ఆ తర్వాత కమ్యూనిస్టుల సంక్లిష్టమయిన పాత్రను గురించి ఇఎమ్ఎస్ నంజుద్రిపాద్ ఇలా రాశారు. “ మనం అప్పుడు, ఇక ముందు కూడా రెండు వైపుల నుండి పోరాడాలి. ఒకవైపు మనం అణగారిన కులాలు, మైనారిటీ మతాలకు మద్దతుగా పోరాడుతున్నందున జాతీయవాదం,

కమ్యూనిస్టులు ఎల్లప్పుడూ సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేకత, లౌకికవాదం, ఐక్య జాతీయవాదం సిద్ధాంతాల పట్ల అచంచలమయిన అంకిత భావాన్ని ప్రదర్శించారు. వారు కులాల పేరిట అణచివేతను అంటరానితనాన్ని వ్యతిరేకించారు. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు, ఆ తర్వాత కూడా వారు పెట్టుబడుదారులు, భూస్వాములతో రాజీపడిన జాతీయ నాయకులను సున్నితంగా విమర్శించారు. జాతీయ నాయకుల రాజీధోరణివలన వారు వాగ్దానం చేసిన సామాజిక, ఆర్థిక న్యాయం భగ్నమయిందని విమర్శించారు. జాతీయవాద నాయకులు తమ స్వప్రయోజనాలు, సిద్ధాంతాలను కాపాడు కోవటంలో చూపిన అంకితభావం వలన, లౌకికవాదం, లౌకికవాద చట్టాలు బలహీనుమయి, నిష్ప్రయోజన మయ్యాయి.

సామ్యవాద సిద్ధాంతాలకు విరుద్ధంగా వెళ్తున్నామని కమ్యూనిస్టులను వేరుచేస్తున్నారు. మరోవైపు అణగారిన కులాలు ప్రజల ఉద్ధరణకు పనిచేస్తున్నామనే నెపంతో కొందరు జాతి, కుల, వర్గాలకు అతీతంగా కార్మిక శ్రామిక వర్గాన్ని ఐక్యం చేస్తున్న మన పోరాటాల నుండి వెనుకబడిన వర్గాల వారిని దూరం చేస్తున్నారు.

కమ్యూనిస్టులు ఎల్లప్పుడూ సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేకత, లౌకికవాదం, ఐక్య జాతీయవాదం సిద్ధాంతాల పట్ల అచంచలమయిన అంకితభావాన్ని ప్రదర్శించారు. వారు కులాల పేరిట అణచివేతను అంటరానితనాన్ని వారు వ్యతిరేకించారు. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు, ఆ తర్వాత కూడా వారు పెట్టుబడుదారులు, భూస్వాములతో రాజీపడిన జాతీయ నాయకులను సున్నితంగా విమర్శించారు. జాతీయ నాయకుల రాజీధోరణి వలన వారు వాగ్దానం చేసిన సామాజిక, ఆర్థిక న్యాయం భగ్నమయిందని విమర్శించారు. జాతీయవాద నాయకులు తమ స్వప్రయోజనాలు, సిద్ధాంతాలను కాపాడు కోవటంలో చూపిన అంకితభావం వలన, లౌకికవాదం, లౌకికవాద చట్టాలు బలహీనుమయి, నిష్ప్రయోజన

మయ్యాయి. ఇది బ్రిటీష్ వారు అనుసరించిన ‘విభజించు-పాలించు’ పద్ధతినే జాతీయవాద నాయకులు కొనసాగించినట్లయింది. (జాతీయవాద పోరాటంలో మధ్యేమార్గ నాయకుల వైఖరి సరయినదో కాదో తెలుసుకోవడానికి 1946 ఫిబ్రవరి 18న ఆర్ఐఎన్ మ్యూటినీ తిరుగుబాటు దానికి వారి ప్రతిస్పందనను ఉదాహరణగా పరిశీలించొచ్చు.

ఈ తిరుగుబాటు చాలా కొద్దిరోజుల్లో బోంబే నుండి కరాచీ, కలకత్తా, తుదకు 66 షిప్పుల్లోని 10 వేలమంది నావికులను చేరుకుంది. తిరుగుబాటు దార్లు కాంగ్రెస్ త్రివర్ణ వతాకాన్ని, ముస్లింలీగ్ ఆకువచ్చ వతాకాన్ని, కమ్యూనిస్టుల ఎరుమ వతాకాన్ని ఇలా మూడింటినీ ఎగురవేశారు. తిరుగుబాటుదార్లు దేశాన్ని మతపరంగా విభజించడాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ వారి పోరాటం బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యం నుండి స్వతంత్ర ఐక్య భారత సాధన కోసమని ప్రకటించారు. కమ్యూనిస్టులు ఈ నావికులకు మద్దతు ప్రకటించడంతో, కార్మిక వర్గం నుండి అద్భుతమయిన ప్రతిస్పందన లభించింది. బొంబాయిలో ఎక్కడి పనులు అక్కడే ఆగిపోయాయి. నావికుల తిరుగుబాటును నిలు

వరించవచ్చిన పోలీసు, ఆర్మీ బృందాలను కార్మిక వర్గం ఏకమై రహదార్లను అడ్డగించి, తిరుగుబాటుదార్లకు ఆహార వదార్థాలను అందించింది. ఈ పోరాటంలో అనేకమంది కార్మికులు కాల్చివేతకు, గాయాలకు గురయ్యారు. కాంగ్రెస్, ముస్లింలీగ్ ఈ తిరుగుబాటును ఐక్యంగా వ్యతిరేకించాయి. సర్దార్ పటేల్ న్యాయంగా తిరుగుబాటుదార్ల లొంగుబాటుకు సంప్రదింపులు జరిపారు. దీనికి ఆయన కు జిన్నా మద్దతు కూడా లభించింది. గాంధీ నావికుల తిరుగుబాటును అపుడు, ఆ తర్వాత కూడా ఖండించారు. వర్గబేధాలకు అతీతంగా శ్రామిక, సామాన్య ప్రజలంతా అంత ఉధృతంగా ఏకమవ్వడం ఈ మధ్యేమార్గ పార్టీలను కదిలించివేసింది. అంతేకాదు ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వంతో చివరి దశలో ఉన్న తమ చర్చలకు ఆటంకపరిచే ఏ పోరాటం, కార్యక్రమమన్నా వారు తీవ్రంగా భయపడ్డారు. ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వంతో వారి చర్చలు తుదకు దేశవిభజనతోనే ముగుస్తాయని తెలిసినా రాజకీయ అధికారం పొందవచ్చని ఆశించారు.

సామాన్య ప్రజలను, కార్మిక వర్గాలను ఐక్యపరచడంలోను, భూ సంస్కరణలు, హక్కుల, జాతీయ పోరాటం, అంటరానితన నిర్మూలన కార్యక్రమాల్లో వారి ప్రధాన భాగస్వామ్యం కమ్యూనిస్టులు భారత దేశాన్ని ఐక్య జాతిగా, విముక్తదేశంగా రూపొందించడంలో తిరుగులేని పోరాటం చేశారనడానికి రుజువులు. వారి పోరాటం స్వాతంత్ర్యం తర్వాత కూడా కొనసాగుతోంది.

మహిళా ఉద్యమ దిశానిర్దేశంలో ఇఎమ్ఎస్ నంబూద్రిపాద్ పాత్రను గుర్తుచేసుకోవాలి. తన స్వంత నంబూద్రి మహిళలు పరదా, అణచివేత పద్ధతులు, వివాహ హక్కులేకపోవడం వంటి వాటిపట్ల ధైర్యంగా వ్యతిరేకంగా పోరాటాలను ఐక్యపరుస్తూ ఆయన ప్రజా జీవితంలోకి అడుగుపెట్టారు. నంబూద్రి పాద్ మహిళలు పరదా, అణచివేత పద్ధతులు, వివాహ హక్కు లేకపోవడం వంటి వాటికి ధైర్యంగా వ్యతిరేకంగా ధైర్యంగా పోరాడారు. తన తర్వాతి కార్యక్రమాల్లో కూడా ఆయన ఎప్పుడూ రైతు పోరాటాలు, కార్మిక ఉద్యమాల్లో మహిళల సమస్యలు, వారిపై అరాచకాల పట్ల అశ్రద్ధ వహించలేదు. స్వాతంత్ర్యం తర్వాత మహిళల పట్ల ఆర్థిక దోపిడీ, పురుషులతో సమానంగా మహిళలకు ప్రజాస్వామ్య హక్కుల నిరాకరణ వంటి మూడురకాల దోపిడీల పట్ల పూర్తి అవగాహన ఏర్పరచుకున్నారు. కులవ్యవస్థలోని అసమానతలు కూడా మహిళలపై ఈ మూడు వైపుల దోపిడీకి ఆజ్ఞం పోసింది.

స్వాతంత్ర్యం సాధించిన తర్వాత కూడా కమ్యూనిస్టులు జాతీయ పోరాట సిద్ధాంతాలకు కట్టుబడి ఉన్నారు. భూస్వామ్యం, పెట్టుబడిదారీతనం, సామ్రాజ్యవాదాలకు వ్యతిరేకంగా భారతీయ సమాజంలోని వర్ణ సంస్కృతిని సరిగా అర్థం చేసుకుని తీవ్రపోరాటం కొనపాగించకపోతే తమ సిద్ధాంతాల పట్ల రాజీపడాల్సి వస్తుందని యోచించిన కమ్యూనిస్టుల అంచనా నిజమయింది.

ఇఎమ్ఎస్ నంబూద్రిపాద్ వంటి కమ్యూనిస్టులు భారత జాతీయత

నిర్మాణంలో మధ్యేమార్గ వాదుల భాగస్వామ్యాన్ని ఎన్నడూ మరువలేదు. అహింసావాదంతో ప్రజల, కార్మికుల పోరాటాల అదుపునకు ప్రయత్నిస్తూ న్నారని గాంధీని విమర్శిస్తూనే గాంధీ ప్రజల నమన్యలు, నమ్మకాలు, ఇష్టాయిష్టాలు, ఆశలలో మమేకమయ్యారని ప్రశంసించారు. వ్యక్తిగత జీవితంలో తాను గాంధీ నిరాడంబర జీవితాన్ని, స్వేచ్ఛకి తగిన భావాలను ఆదర్శంగా స్వీకరిస్తానని కూడా నంబూద్రిపాద్ ప్రకటించారు. భారతదేశంలో మొదటి కాంగ్రెసేతర ముఖ్యమంత్రిగా ఆయన గెలిచారు.

1957లో నెహ్రూ ఆధ్వర్యంలో కేంద్రం అత్యంత అప్రజాస్వామికంగా నంబూద్రి పాద్ ప్రభుత్వాన్ని తొలగించింది. కానీ ఇఎమ్ఎస్ నంబూద్రి ప్రసాద్ నెహ్రూకి అదే సంవత్సరం ప్రశంశిస్తూ “లౌకికవాద దేశంగా మన దేశం ఉండాలనే ప్రధానికి గల దృఢ నిశ్చయం అంధ విశ్వాసాలు, మూఢనమ్మకాలతో వచ్చే ప్రమాదాల పట్ల అవగాహన చాలా ముఖ్య, గొప్ప విషయం. ఎందుకంటే ఆధునిక, ప్రజాస్వామ్య దేశంగా అభివృద్ధి చెందడానికి ఈ అవగాహన చాలా అవసరం. కొత్తగా స్వాతంత్ర్యం సాధించుకున్న కొన్ని ఇతర దేశాల నాయకులు సిద్ధాంతపరంగా వెనుకబడి ఉండగా, నెహ్రూ సముచిత పాలనా విధానం, మధ్య యుగ అంధ విశ్వాసాలకు వ్యతిరేకమయిన జాతీయ సానుకూల అంశాలను ఎలా విస్తరించగలం అని పేర్కొన్నారు.

అసంఘటిత రంగంలో మహిళా కార్మికులు

కొనసాగుతున్న ఆర్థిక సంక్షోభం, ఉపాధి రహిత అభివృద్ధి వలన మహిళలకు ఉపాధి లభించడం లేదు. మహిళలకు ఉపాధి లభించడం తగ్గింది. అసంఘటిత రంగంలో ఉపాధి లభించినా తక్కువ వేతనాలు ఉండే విధుల్లో మాత్రమే నియమితులవుతున్నారు మహిళలకు లభించే ఉపాధి అసంఘటిత రంగంలోనే లభిస్తోంది. ఆ రంగంలో కార్మిక యాజమాన్యం మధ్య సంబంధాలు ఉండాల్సిన తీరులో లేవు. ఈ అంశాలను అర్థం చేసుకొని వీటిపై చర్చించుకోవల్సింది.

1. అసంఘటిత రంగం:- ప్రభుత్వ లెక్కల్లో పొందుపరచిన సంస్థలు చట్టపరంగా నమోదుకాని సంస్థల్లో (గృహ పరిశ్రమలు) 10 మంది కన్నా తక్కువ మంది మహిళలు పని చేస్తున్నారు.

2. అసంఘటిత రంగంలో ఉపాధి:- అసంఘటిత రంగంలో ఉపాధి గురించి జాతీయ కమిషన్ చెప్పిందేమంటే అసంఘటిత రంగంలో పని చేసే వర్కర్లు, ఇంటిపని వారికి సామాజిక భద్రత తక్కువ కానీ సంఘటిత రంగంలో పనిచేసే కార్మికులకు కూడా ఉపాధికయితేనేమీ సామాజిక భద్రతకు వారు వారి యజమానిచే కల్పించబడుతోంది. సంఘటిత రంగంలో కూడా ఎక్కువ గ్యారంటీ అన్నది లేదు. దీని ద్వారా చూస్తే సంఘటిత రంగంలో కూడా కచ్చితమైన పద్ధతులేవు. పబ్లిక్ సర్వీసులన్నిటిలోని స్కీము వర్కర్స్, అంగన్వాడీ వర్కర్లు, ఆషాలు, బ్యాంక్ కరెస్పాండెంట్లను, శిక్షాణా మిత్రులను ప్రభుత్వం వాడుకుంటోంది. ఎలక్ట్రానిక్స్ , బట్టల పరిశ్రమలో కూడా

కాంట్రాక్టీకరణ, జెట్ సోర్సింగ్ అన్నది గృహపరిశ్రమల్లోకూడా విచ్చలవిడిగా వచ్చేస్తోంది.

3. అసంఘటిత రంగ కార్మికులు:- యాజమాన్యం వలన ఈ పదం వాడుకలో కొచ్చింది. అసంఘటిత రంగంలోపనిచేస్తున్న వారినుద్దేశించి సంబోధించడం అదేగాని మనము ట్రేడ్ యూనియన్ కోణము నుండి చూస్తే ఎవరైతే యూనియన్ లోకి రారో వారిని సంఘటితం కాని కార్మికులంటారు. ఉదా: బీడి కార్మికులు, ఇంటిపనివారు, బిల్డింగ్ పనివారిలో మహిళలు చాలా మంది పనిచేస్తున్నారు. వారికి ట్రేడ్ యూనియన్లు లేదా వర్కర్స్ సంఘటితం కావాలని భావిస్తున్నారు.

అంటే అసంఘటిత రంగ కార్మికులను కూడా సంఘటిత పరచాలని ఈ పనులచే వర్కర్స్ కు లేబర్ చట్టాల పరిధిలోకి రాకుండా వారికి సాంఘిక భద్రత లేకుండా ఉండాలని ప్రభుత్వం చూస్తోంది. 10 ఏళ్లుగా మహిళలకు ఉపాధి తగ్గిపోయింది. మహిళలు కూడా బాగా చదువుకోవడంతో తక్కువ వేతనాలకు

పనిచెయ్యడానికి నిరాకరిస్తున్నారు. చిన్న వయసు వారు ఉపాధిలో లేకపోతే వారు స్కూళ్లకు వెళుతున్నట్టు భావించొచ్చు. 1983 నుండి 2011-12 వరకు 6 నుండి 14 ఏళ్లలోపు బాలలు, బాలికలు మొత్తంగా ఉన్న కార్మికులు తక్కువగా ఉన్నారు. కార్మికుల సంఖ్యలో మహిళలు 15% నుండి 59% వారుగానీ తగ్గినట్లయితే వారు ఉన్నత విద్య అభ్యసించడానికి వెళ్లారని అనుకోవడం కుదరదు. ఈ నయాసరళీకరణ విధానాల వలన మహిళలు ఉపాధి లోకి రానట్లయితే ఉన్నత విద్యకు వారు వెళ్లటంలేదు కావున ఉపాధి రహిత అభివృద్ధి మాత్రమే కనపడుతోంది.

అసంఘటిత రంగ మహిళా కార్మికులు సాంఘిక భద్రత లేకుండా, లేబర్ చట్టాల పరిధిలోకి రాకుండా పోతున్నారని ఈ కమిషన్ పేపర్ లో తెలిపారు. వీరిని 'ఐద్వా' వారు ఎలా సంఘటిత పరుస్తున్నారో వారి అనుభవాలు తెలిపారు.

ఉపాధి రహిత అభివృద్ధి, మహిళలు:-
2011 - 12 మొత్తం 472 మిలియన్

అసంఘటిత రంగ కార్మికులను కూడా సంఘటిత పరచాలని ఈ పనులచే వర్కర్స్ కు లేబర్ చట్టాల పరిధిలోకి రాకుండా వారికి సాంఘిక భద్రత లేకుండా ఉండాలని ప్రభుత్వం చూస్తోంది. 10 ఏళ్లుగా మహిళలకు ఉపాధి తగ్గిపోయింది. మహిళలు కూడా బాగా చదువుకోవడంతో తక్కువ వేతనాలకు పనిచెయ్యడానికి నిరాకరిస్తున్నారు. చిన్న వయసు వారు ఉపాధిలో లేకపోతే వారు స్కూళ్లకు వెళుతున్నట్టు భావించొచ్చు. 1983 నుండి 2011-12 వరకు 6 నుండి 14 ఏళ్లలోపు బాలలు, బాలికలు మొత్తంగా ఉన్న కార్మికులు తక్కువగా ఉన్నారు. కార్మికుల సంఖ్యలో మహిళలు 15% నుండి 59% వారుగానీ తగ్గినట్లయితే వారు ఉన్నత విద్య అభ్యసించడానికి వెళ్లారని అనుకోవడం కుదరదు. ఈ నయాసరళీకరణ విధానాల వలన మహిళలు ఉపాధి లోకి రానట్లయితే ఉన్నత విద్యకు వారు వెళ్లటంలేదు కావున ఉపాధి రహిత అభివృద్ధి మాత్రమే కనపడుతోంది.

వర్షంలో 392 మిలియన్ లేక 83% కార్మికులు అసంఘటిత రంగంలోనే ఉన్నారు. ఒక్కో ప్రైవేట్ సెక్టారులో 10 మంది వర్కర్లను మించకుండా యాజమాన్యం వారు నియమిస్తున్నారు. మొత్తం వర్కర్ల సంఖ్య ఫార్మల్ అండ్ ఇన్ ఫార్మల్ సెక్టార్ 92%. ఈ రకమైన ఉపాధి వలన ఉద్యోగ భద్రతగాని, ఉద్యోగ స్థిరత్వంగానీ లేవు. తక్కువ జీతం, సాంఘిక భద్రత లేదు. ఈ రకమైన ఉపాధి వలన తాము చేస్తోంది అర్హతకు తగ్గ ఉద్యోగమన్న పరిధిలోకి రావటం లేదు. సరళీకరణ విధానాలు వచ్చిన తరువాత 1990 నుండి 2011-12 వరకు ఉపాధి మొత్తం ఈ పద్ధతికి చెందినదే. ఉపాధి మొత్తం ఎక్కువగా స్వయం ఉపాధి వైపు ప్రభుత్వాలు కూడా మొగ్గు చూపుతున్నాయి. ఉపాధి కల్పనలో వ్యవసాయేతర పనుల్లో మహిళలు ఎక్కువ సంఖ్యలో వస్తున్నారు. దీనికి తోడు అర్హతకు తగ్గ ఉపాధి లేక గ్రామీణ మహిళలు 17% పట్టణ మహిళలు 6% మంది ఉన్నారు. మహిళలు మంచి నైపుణ్యత కలిగివున్నారు. వారికి తక్కువ జీతాలు ఇచ్చే ఉపాధి దొరుకుతోంది.

ఈ నయా సరళీకరణ దశలో మొత్తం మహిళల ఉపాధి మీద ప్రభావం చూపుతోంది. 1990 దశకంలో వ్యవసాయ అభివృద్ధి లేకపోగా గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఉపాధి కూడా పడిపోయింది. 1990 దశకం నుండి గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఉపాధి అవకాశాలు తగ్గిపోవడంతో మొత్తం పురుషుల, మహిళల ఉపాధి అవకాశాలు 2004-2005 లో బాగా పెరిగింది. 2007-08, 2011-12 లో వచ్చిన ఉద్యోగాలు కూడా గ్రామీణ ప్రాంత పురుషులకే ఎక్కువగా ఉన్నాయి. మొత్తం

నయా సరళీకరణ దశ చూస్తే 1993-94 నుంచి 2011-12 వరకు ఉపాధి కల్పన పురుషుల కైనా స్త్రీలకైనా మందకొడిగానే ఉంది.

శ్రమలో అన్ని వయసుల మహిళల పాత్ర తగ్గుముఖం పట్టడంతో పట్టణాల్లో పూర్తి కాలం ఉద్యోగ అవకాశాలు తగ్గాయన్నది స్పష్టమైంది. 2010-12 మధ్య కాలంలో వ్యవసాయ రంగంలో ఉపాధి తగ్గినా గ్రామాల్లో ఎస్.సి/ఎస్.టి ల ఉపాధి శాతం తగ్గలేదు. పట్టణాల్లో జరిగే ఉపాధి రహిత అభివృద్ధి వలన గ్రామాల్లో రిజర్వ్ గా నిలుస్తోంది. 2001-11 మధ్య ఇందులో మహిళలు 4.9%, పురుషులు 0.1%.

ఇటువంటి ధోరణులు మహిళల ఆర్థిక సాధికారతే కాకుండా దేశ రాజకీయాలను కూడా ప్రభావితం చేస్తాయి. మార్కెట్ శక్తులపై ఆధారిత ఆర్థిక వ్యవస్థ ఉపాధి రహిత అభివృద్ధి వంటి విధానాలు మహిళలను ఇంటి వద్దే ఉండాలని ఎటువంటి వేతనాలు లేని విధులకు పరిమితం చేస్తున్నాయి. ఆదర్శ మహిళంటే ఒక మంచి భార్య, మంచి తల్లిగానే ఉండాలని సంఘపరివార్ చెబుతోంది. మహిళల్లో ఉపాధి తగ్గడానికి రెండో కారణం.. భారతదేశంలో సగటు కార్మికుల్లో వేతనాలు తగ్గాయి. పురుషులు నిరాకరించిన తక్కువ వేతనాలుండే విధుల్లోకి మహిళలు రావడమనేది మహిళల్లో వేతనం, ఉపాధిలో వ్యత్యాసాలు పెరగడానికి కారణమయ్యాయి. 2014సం॥కి గ్రామీణ ద్రవ్యోల్బణం 4.09% కంటే గ్రామీణ వేతనాలు తక్కువగా (3.8) ఉండడం గమనార్హం. గ్రామీణ వేతనాలు తగ్గడానికి కారణం కూడా మహిళల్లో వేతనాలు తగ్గడమే.

వేతనాలు చెల్లించిన మరియు వేతనాలు

చెల్లించని పని :- వేతనాలు లేని పనులపై చాలా అధ్యయనం జరిగింది. చాలా సందర్భాల్లో ఇది గృహ సంబంధ పనులు, సంరక్షణ మరియు కుటుంబ వ్యాపారాల్లో విధులు నిర్వహించడం జరుగుతోంది. వేతనం లేని పనికి శాస్త్రీయ నిర్వచనం కూడా గృహాలకు అవసరమయ్యే వస్తువుల ఉత్పాదన, సేవలు అందించడం, మార్కెట్లో అమ్ముడవ్వని సరుకులు, సేవల్ని ఉత్పత్తి పనుల్లా పరిగణిస్తారు. ఇటువంటి సేవలు, ఉత్పత్తులు దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థకు భారీగా సబ్సిడీని అందిస్తున్నప్పటికీ దేశ ఆర్థిక లెక్కల్లోకి పరిగణించబడి వేతనం కలిగిన విధులకు, వేతనం లేని విధులకు మధ్య వ్యత్యాసం నిర్దిష్ట లింగ స్వభావం కలిగి వుంటుంది. తాజా నివేదిక ప్రకారం పురుషుల కంటే మహిళలు 9 రెట్లు ఎక్కువ వేతనం లేని పనులు చేస్తున్నారు. సగటున పురుషులు వేతనం లేని పనులు గంట చేస్తే, మహిళలు 5.2 గంటలు చేస్తున్నారు. మానవ అభివృద్ధి నివేదిక 2015 -ప్రకారం వేతనంతో కూడిన ఉపాధిలో మహిళల పాత్ర 1990లో 35% ఉండగా 2013లో ఆ సంఖ్య 27%కు తగ్గడంలో ఆశ్చర్యం లేదు.

వేతనాలు లేని స్వయం ఉపాధిలో భారత దేశంలో పురుషుల కంటే మహిళలే హెచ్చు సంఖ్యలో ఉండటం వలన లింగ వేతన నిష్పత్తిలో వ్యత్యాసాలు పెరుగు తున్నాయి. లింగ వేతన నిష్పత్తిలో అంతరాల ను కేవలం మార్కెట్ శక్తులతో అధ్యయనం సాధ్యం కాదు. మార్కెట్లో ఎటువంటి నిబంధనలు లేకపోవడం దీనికి ఒక కారణం. కార్మికులు, ఉపాధి, మార్కెట్ శక్తులు ఈ విధంగా ఉన్నప్పుడు, స్టాండ్ అప్, 'స్టార్డ్ అప్ ఇండియా' స్లోగన్లో డొల్లతనం

అర్థమవుతుంది. మహిళా కార్మికులపై వాటి ప్రభావం మరింత ఉపాధి, వేతనాల క్షీణతకు దారి తీస్తుంది.

22. లింగ - వేతన వ్యత్యాసాలు:- సరళీకరణ విధానాలు అవలంబించిన తరుణంలో లింగవేతన వ్యత్యాసాలు తరగలేదని స్పష్టమవుతోంది. సగటున లింగ - వేతన అంతరాలు 23% ఉన్నాయి. అంటే ఒక పనికి మహిళకు ఇచ్చే వేతనం పురుషులకంటే 23% తక్కువ. అభివృద్ధి చెందిన కొన్ని దేశాల్లో ఈ అంతరాలు 15% కి మించవు, కొన్ని దేశాల్లో 10% కంటే తక్కువగా నమోదు అయింది. అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో ఈ అంతరాలు సగటు కంటే ఎక్కువగా ఉన్నాయి.

వీటిలో కూడా దక్షిణ ఆసియా దేశాల్లో ఈ అంతరాలు మిగతా దేశాల కంటే హెచ్చుగా ఉండగా భారత దేశంలో అత్యధికంగా 26% ఉంది. మహిళలు అధికంగా అసంఘటిత రంగాలకే పరిమితం కావడం, ఇతర ఉపాధి అవకాశాల స్వభావం భారత దేశంలో ఈ అంతరం గరిష్టానికి చేరడానికి కారణాలు. అభివృద్ధి చెందిన దేశాల్లో ఇటువంటి రంగాల్లో ఉపాధిలో ఉన్న కార్మికులు 12% అయితే, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో మాత్రం 46% మంది కార్మికులు పని చేస్తున్నారని నివేదికలు తేల్చాయి.

అందులో కూడా గరిష్టంగా మూడింట రెండొంతుల మంది దక్షిణ ఆసియాలోనే ఉన్నారు. దక్షిణ ఆసియాలో 72% కార్మికులు 'ఇన్ ఫార్మల్' సెక్టార్ లో పని చేయగా, భారత దేశంలో మహిళల్లో 90% మంది పని చేసే సంస్థలు ప్రభుత్వ లెక్కల్లో లేనివి, రిజిస్ట్రేషన్ చేయని సంస్థలు. ఈ కారణం చేతనే భారత దేశంలో లింగ వేతన

జాతీయ సామాజిక సర్వే సంస్థ ప్రకారం సరళీకరణ విధానాలు అమలైనప్పటి నుండి ఇంటిపనుల్లో ఉన్న మహిళల సంఖ్య గణనీయంగా పెరిగింది. పట్టణాల్లో కూడా మహిళలే హెచ్చు సంఖ్యలో ఇంటి పనులు పని చేస్తున్నారు. ఈ సంఖ్య 2000 సంవత్సరం నుండి ఇప్పటికి 75% పెరిగింది. 1999-2000, 2009-10 మధ్య కాలంలో మొత్తం అన్ని రంగాల్లో మహిళా కార్మికుల సంఖ్య పెరుగుదలలో 14.4% ఇంటి పనివారిలోనే జరిగింది. ఈ మహిళలందరూ సామాజికంగా, ఆర్థికంగా వెనుకబడినవారేనని సర్వే రిపోర్టులు, ఐదవ అధ్యయనాలు తెలుపుతున్నాయి.

అంతరాలు గరిష్టంగా ఉన్నాయి.

కొన్ని రంగాల్లో పని పరిస్థితులు:- ఇటువంటి వైవిధ్యం గల రంగాల్లో పరిస్థితులు మారుతుంటాయి. అందువలన 4 రకాల ఉపాధుల్లో అధ్యయనం జరిపి వాటిలో పరిస్థితుల్ని అర్థం చేసుకోవాలి. స్కీమ్ వర్కర్లు, గృహ పరిశ్రమల వారు, ఇంటిపని వారు, బిల్డింగు పని కార్మికులు.

స్కీం వర్కర్లు:- వీరు అంగన్ వాడీ, ఐ.సి.డి.ఎస్, మధ్యాహ్న భోజనం, ఆషా, బ్యాంక్ మిత్ర, శిక్షా మిత్ర వంటి వాలం టీర్లు. వీరిలో చాలా శాతం మహిళలకు కార్మికులుగా కూడా గుర్తింపు లేదు. వీరందరికీ కనీస వేతనాలు, పెన్షను, ప్లీఫ్, ప్రసూతి సెలవులు వంటి సౌకర్యాలు వర్తించవు. అంటే స్కీమ్ వర్కర్లే ప్రభుత్వానికి, స్కీములకు సబ్సిడీలు అందిస్తున్నారు. ఐదవ సి.ఐ.టి.యు వీరి సమస్యలపై కృషి చేస్తున్నాయి. చాలా రాష్ట్రాల్లో ఇటువంటి పోరాటాలు సఫలీకృతమయ్యాయి. వీరు ఎదుర్కొంటున్న సామాజిక సమస్యలపై కూడా సి.ఐ.టి.యు తో కలసి ఐదవ పనిచేయాలి.

ఇంటిపని వారు:- జాతీయ సామాజిక సర్వే సంస్థ ప్రకారం సరళీకరణ విధానాలు అమలైనప్పటి నుండి ఇంటిపనుల్లో ఉన్న మహిళల సంఖ్య గణనీయంగా పెరిగింది. పట్టణాల్లో కూడా మహిళలే హెచ్చు సంఖ్యలో ఇంటి పనులు పని చేస్తున్నారు. ఈ సంఖ్య 2000

సంవత్సరం నుండి ఇప్పటికి 75% పెరిగింది. 1999-2000, 2009-10 మధ్య కాలంలో మొత్తం అన్ని రంగాల్లో మహిళా కార్మికుల సంఖ్య పెరుగుదలలో 14.4% ఇంటి పనివారిలోనే జరిగింది. ఈ మహిళలందరూ సామాజికంగా, ఆర్థికంగా వెనుకబడినవారేనని సర్వే రిపోర్టులు, ఐదవ అధ్యయనాలు తెలుపుతున్నాయి.

ఢిల్లీ నగరంలో జరిపిన సర్వే గణాంకాలు కూడా గత దశాబ్దంలో ఇళ్లల్లో పనిచేసే మహిళల సంఖ్య అనూహ్యంగా పెరగటాన్ని ధ్రువపరుస్తోంది. ఈ సర్వే జరిపిన మహిళాకార్మికుల్లో, 80.52% మంది ఇరవై సంవత్సరాలుగా మాత్రమే ఈ వృత్తి చేపట్టగా 94.72% మంది ఇరవై సంవత్సరాలుగా ఈ వృత్తి సాగిస్తున్నారు. ఈ మహిళల వయసు 30 నుంచి 44 సంవత్సరాలుకాగా వీరందరూ సుమారు పది సంవత్సరాల అనుభవం కలవారు. నిరుద్యోగం పెరుగుతున్న రోజుల్లో మహిళల ఉద్యోగావకాశాలు మరింతగా తగ్గినందున ఆర్థిక ఇబ్బందులకు గురై అనేక మంది మహిళలు కూలీలుగా మారుతున్నారు. దీనికి నిదర్శనమే ఇళ్లల్లో పనిచేసే మహిళా శ్రామికల సంఖ్య, గత పది సంవత్సరాల్లో. ఒ.బి.సి నుంచి 67% మంది పెరగగా, ఇతర వర్గాల నుంచి 65% పెరిగారు. ఈ స్త్రీల నేపథ్యం సాంప్రదాయక కుటుంబం. ఎక్కువగా మహిళలు బయటకు వచ్చేవారు

కారు. ఇలా ఇళ్లలో పని చేసే అలవాటు ఉన్నవారు కారు. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో జరిపిన సర్వే సూచించింది కూడా ఈ మహిళా కార్మికుల్లో వలసకూలీలు, షెడ్యూల్డ్ తెగలకు చెందిన వారు అధికంగా ఉన్నారు. ఈ మహిళ అతి తక్కువ జీతాలకి, ఉద్యోగ భద్రతలేని చోట, కనీసం మరుగుదొడ్ల సదుపాయాలు కూడా లేని అతి దుర్భర పరిస్థితుల్లో, పనిచేస్తున్నారు. 'ఐదవ' సర్వేలు ఈ కఠోర వాస్తవాలను అనేక సార్లు వెలికి తెచ్చాయి. అందుచేతనే, గృహకార్మికుల పోరాటాలు. తమ వేతన పెంపునకే కాదు గౌరవప్రదమయిన జీవన పరిస్థితుల కోసం కూడా. ఈనాడు దేశంలోని పలుచోట్ల నుంచి గృహకార్మికులు సంఘటితమవుతున్నారు. ఈ సంఘాలు తమ ప్రయోజనాలను స్పష్టంగా చెబుతున్నాయి. వీరు 7 రాష్ట్రాల్లో గృహకార్మికులకు సంబంధించి చట్టాలు, ప్రణాళికలు ఏర్పరచగలిగారు. ఈ శ్రామికులకు తగిన కేంద్ర చట్టాలు, గైడ్‌లైన్స్ కొరకు ఒత్తిడి తెస్తున్నారు.

ఈ కార్మికులపై జాతీయ ప్రణాళిక రూపొందించారు. దానిని చర్చించారు కానీ 2011 సంవత్సరాల్లో పార్లమెంటులో మాత్రం ప్రవేశపెట్టలేదు. కానీ ఇటీవల కార్మికచట్ట సవరణల్లో భాగంగా గృహకార్మికులకు నియమావళి రూపొందించే ప్రయత్నం జరిగింది. దీని ఆధారంగా 'ఇళ్లలోపని' అనే విధానం పరిమితి పెరిగింది. దీంతో స్త్రీ, పురుష బేధం కూడా లేకుండా ఉంది. దీని వలన మహిళా శ్రామికులకు కలిగే నష్టం దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. గృహసంబంధ కార్మిక సంఘాల పనితీరు దెబ్బతీసే నియమాలు చేసే ప్రమాదం కూడా పొంచి ఉంది. దీనివలన ఈ

సంఘాలు యూనియన్లను ఉద్యోగాలు కల్పించే ఏజెంట్లుగా మార్చే ప్రయత్నం జరుగుతోంది. దీనిని మొదటి నుంచీ వ్యతిరేకిస్తున్నాం. అందువలన, న్యాయమైన చట్టంకోసం పోరాటం సాగించాలి.

సి.ఐ.టి.యు, ఐదవ అనేక రాష్ట్రాల్లో గృహకార్మికులను సంఘటితపరిచి కొన్ని చోట్ల ఈ రెండూ కలిసి మరికొన్ని చోట్ల విడివిడిగా పోరాటాలు నిర్వహించాయి. ఆంధ్ర, ఉత్తరప్రదేశ్ రాష్ట్రాల్లో, ఢిల్లీలో ఐదవ పోరాటాలు నిర్వహిస్తే మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక రాష్ట్రాల్లో ఐదవ, సి.ఐ.టి.యు కలిసి చేసిన పోరాటాలు కొన్ని ప్రయోజనాలు సాధించగలిగాయి. గృహకార్మికుల పోరాటాలు ఉధృతం చేయాలంటే జాతీయ ప్రణాళిక రూపొందించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

ఇంటి నుండి పని చేసే కార్మికులు:-

ఇంట్లోనే ఉండి, తయారు చేసే ఒక్కో వస్తువుకి కొంతరేటు చొప్పున పనిచేసేవారు. కార్మిక రంగంలో చాలా నష్టపోయే వర్గానికి చెందిన వారు. వీరు అసలు కార్మికులుగా కూడా కనిపించరు. మారుతున్న అంతర్జాతీయ వ్యాపార పద్ధతులతో వీరి సంఖ్య మరింతగా పెరుగుతోంది. వీరిపై నేషనల్ శాంపుల్ సర్వే ఆఫీసు (ఎన్ఎస్ఎస్ఓ-2011-12) సర్వే ప్రకారం, శాస్త్రజ్ఞుల అంచనా ప్రకారం, మన దేశంలో 16.05 మిలియన్ల మంది మహిళలు గృహ ఆధారంగా పనిచేస్తున్నారు. వీరు వ్యవసాయేతర కార్మిక వర్గంలో (స్త్రీలు, పురుషులు) 42.8% మంది.

ఇలా పని చేసే మహిళలు ఎక్కువ శాతం తయారీ రంగంలో ఉన్నారు. తయారీరంగానికే ప్రత్యేకమైన విధివిధానాలు, మహిళల పనులు పురుషుల

పనులు కంటే భిన్నమైనవి. పురుషులు తయారీ, వ్యాపారంలో పనులు చేయగలిగితే స్త్రీలు తయారీకే పరిమిత మవుతారు. వీరిలో సగానికి పైగా మహిళలు, వస్త్రాలు, రెడీమేడ్‌దుస్తుల తయారీలో పని చేస్తారు. దేశంలో సుమారు 16.05 మిలియన్ల మంది మహిళలు ఇల్లు ఆధారంగా పనిచేస్తే, వీరిలో, 3.37 మిలియన్ల మంది బీడీ కంపెనీల్లో, 2.99 మిలియన్ల మంది రెడీమేడ్ దుస్తుల తయారీలో, 2.57 మిలియన్ల మంది వస్త్ర రంగంలో పనిచేస్తున్నారు. ఈ మూడు రంగాల్లోని మహిళా కార్మికులు 77% కాగా దేశంలోని అన్నిరంగాల్లో ఇలా పనిచేసే మహిళలు 56% మంది.

వీరందరూ తమ ఇంటి నుంచే పనిచేస్తారు కాబట్టి ఇతరుల ఇళ్లలో పనిచేసే వారికి ఉన్న గుర్తింపు కూడా ఉండదు. వీరికి అసలు పనివారిగా కూడా గుర్తింపు ఉండదు. ఇలా ఇళ్ల నుంచి పని చేసే వారిని కార్మికులుగా గుర్తించాల్సిన అవసరాన్ని తద్వారా వారి కనీస హక్కులు పొందేలా చేయటం గురించి 'ఐదవ' అనేక వేదికలపై ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించింది. ఢిల్లీలో 'ఐదవ' 2009 నుంచి వారితో కలిసి పని చేస్తూ అనేక సభలు నిర్వహించింది. వీరిని కార్మికులుగా గుర్తించేందుకు తగిన ప్రయత్నాలు చేపట్టింది. ఈ ప్రయత్నాల్లో భాగమే వీరికి ఆరోగ్య బీమా కల్పించేందుకు సంఘటిత పరుస్తూ గుర్తింపు కార్డు వీరికి వచ్చేలా చర్యలు తీసుకుంది. వీటి ఫలితమే మొదటి సారి అసంఘటిత రంగ కార్మిక చట్టం- 2008లో గృహ ఆధారంగా పనిచేసే వారిని, గుర్తించడానికి కొన్ని నియమాలు చేశారు. ఇవి నేషనల్ కమిషన్ ఆన్ ఎంటర్ప్రైజెస్, వారి సూచనల ఆధారంగా చేపట్టారు. ప్రభుత్వం వీటిని

గుర్తించవలసింది.

నిర్మాణ రంగ కూలీలు:-

భవన నిర్మాణం నేడు బాగా అభివృద్ధి చెందుతున్న రంగం. ఇది మహిళా శ్రామికులు కలిగిన మూడో అతిపెద్ద రంగం. ఇందులో 5.1% మహిళలు, అంటే 5.7మిలియన్ మహిళలు నిర్మాణరంగంలో కూలీలుగా ఉన్నారు. ఐదు సంవత్సరాల క్రితం 1.8% మంది మహిళలే ఉండేవారు. కాంట్రాక్టర్ల దగ్గర పని చేసే ఈ మహిళల్లో అధికులు వలస వచ్చిన వారే. అందుకని ఇతర మహిళా కార్మికులకన్నా మరింత క్లిష్ట పరిస్థితులు ఎదుర్కొంటున్నారు.

ఈ రంగంలో పని తాత్కాలికం. పనులు అన్ని వేళలా ఉండవు. నిర్ణీత సమయాలు ఉండవు. వారి ప్రాణాలకు, లేదా కాళ్లు చేతులకు నిత్యం ప్రమాదం పొంచి ఉంటుంది. సామాన్యంగా ఈ రంగంలోని మహిళలు నైపుణ్యం లేని వారు, నిరక్షరాస్యులు, సంఘంలో వెనుకబడిన వారు, వలస కూలీలు, వేతనాల్లో బేర సారాలకు అనువుగాని ఆర్థిక పరిస్థితులు ఉన్నవారు. నేడు నిర్మాణ రంగ కార్మిక సంఘాలు వచ్చాక, వీరి క్షేమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని కొన్ని చట్టాలు, పథకాలు రూపొందించారు. ఈ చట్టం ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కొన్ని నిబంధనలు రూపొందించాల్సింది.

దీని ప్రకారం సూచన సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి నైపుణ్యత కలిగిన కమిటీలు ఏర్పరచడానికి ప్రత్యేక అధికారులను నియమించడానికి వారి ద్వారా వర్కర్లను నమోదు చేయడం, పన్ను వసూలు చేయడం, పర్యవేక్షణాధికారికి కొన్ని నియమాలు ఏర్పరచాలి. ప్రభుత్వం రాష్ట్ర భవన నిర్మాణ రంగ కార్మిక సంక్షేమ బోర్డును

ఏర్పరచి దాని ద్వారా వివిధ సంక్షేమ పథకాలు అమలు చేసేలా చూడాలి. ఈ బోర్డుకు ఆర్థిక ప్రతిపత్తి పన్ను వసూలు ద్వారా ఏర్పరచాలి. 1956- కార్మిక సంక్షేమ పనులు చట్టం ప్రకారం యజమాని (గుర్తించగలిగిన సందర్భంలో) భవన నిర్మాణ వ్యయంలో 1% చెల్లించాలి. ఈ పన్ను కార్మిక సంక్షేమానికి ఖర్చు చేయాలి. కానీ ఈ బోర్డుల నిర్వహణ, తీరుతెన్నులు చాలా అసంతృప్తిగా ఉన్నాయి. ఈ కూలీల సంఘనాయకులు అధిక శాతం పురుషులే, అందువలన తగిన న్యాయం జరగట్లేదు. ఇటువంటి వాటిలో మహిళల నాయకత్వం పెరగవలసిన అవసరం వుంది.

ఒకే విధమైన సామాజిక భద్రత అవసరం:-

అందరికీ ఒకేలా ఉండే సామాజిక భద్రత కోసం, మహిళా శ్రామికుల గుర్తింపు కోసం పోరాటాలు జరగాలి. మహిళలు, తమ కనీస హక్కును దక్కించుకునే మార్గం ఈ పోరాటమేనని, పలుమహిళా సంఘాలు, కార్మిక సంఘాలు చెబుతున్నాయి. 2006వ సంవత్సరంలో ఎన్.సి.ఇ.యు.ఎస్ సంస్థ (నేషనల్ కమీషన్ ఆఫ్ ఎంటర్ప్రైజెస్ ఇన్ అన్ ఆర్గనైజ్డ్ సెక్టార్) ఈ సంక్షేమ పథకాలకు రూపు దిద్దుతూ ప్రభుత్వానికి రిపోర్టు పంపింది.

ఈ పథకాలు నిర్దేశించినవి- 1) 15 వేల వరకు ఆసుపత్రి ఖర్చు, రోజుకు 50 రూపాయలు చొప్పున 15 రోజులకి మించకుండా అనారోగ్యం వచ్చిన కార్మికులకు చెల్లింపు. 2) ప్రసూతి ఖర్చుకి, కాన్పుకి 1000 రూపాయలకు మించకుండా చెల్లింపు. 3) సంపాదనా పరుడైన కుటుంబ పెద్ద మరణిస్తే ప్రమాద బీమా 25 వేలకు చెల్లింపు. 4) వృద్ధాప్య భద్రతకు- నెలకు

200 చొప్పున వృద్ధ, బీద కార్మికులకు 5) మిగిలిన వర్కర్లకు ప్రావిడెంట్ ఫండ్ సదుపాయం (వీరు జాతీయ సంక్షేమ పథకానికి వారి వంతు సహాయం ఇవ్వడం ద్వారా).

ఈ పథకాల అమలు కోసం 'జాతీయ భద్రతా బోర్డు' ఏర్పాటు చేయాలని కూడా ఎన్.సి.ఇ.యు.ఎస్ సూచించింది. ఈ బోర్డు పథకాలు అమలు జరిగేలా ఫండ్ నియంత్రిస్తూ వీటి నిర్వహణకు ప్రణాళికలు రచించడంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి కూడా సాంకేతిక సహకారం అందిస్తూ, తగిన నిధులు అందేలా చూస్తూ బాధ్యత వహించాలి. రాష్ట్ర స్థాయిలో కూడా ఇలాంటి బోర్డు ఏర్పాటు చేయాలని సూచించారు. ఈ కార్మికులకు క్షేత్రస్థాయిలో సేవలు అందేలా పలు చర్యలు తీసుకోవాలి. ముందుగా ఈ పథకంలో నమోదు చేసుకున్న కార్మికులకు గుర్తింపు కార్డులు ఇవ్వాలి.

సామాన్యంగా ఫండ్ నిర్వహణకు యాజమాన్యం, ప్రభుత్వం, కార్మికులు 1:1 నిష్పత్తిలో తమ వాటాను జమ చేయాలి. గుర్తింపు గల యాజమాన్యం ఉంటే, అది కార్మికునికి రోజుకు రూపాయి చొప్పున చెల్లించాలి. కానీ ఈ రంగంలో యాజమాన్య గుర్తింపు కష్టం కాబట్టి ప్రభుత్వమే చెల్లించాలని కమీషన్ సూచించింది. రాష్ట్ర, కేంద్ర ప్రభుత్వాలు ఈ చెల్లింపును 1:2 నిష్పత్తిలో (కేంద్రం 75 పై, రాష్ట్రం 25 పై) భరించాల్సి ఉంటుంది. అంతే కాదు 23% కూలీలు బి.పి.ఎల్ కుటుంబాలకు చెందినవి కనుక వారి తరపున కేంద్రం ఒక బి.పి.ఎల్. వర్కర్ కి రోజుకి రూపాయి చెల్లించాలి. ఎ.పి.ఎల్. వర్కర్ కి, మ్యూచువల్ ఫండ్ నిర్వహణలో ప్రావిడెంట్ ఫండ్ ఏర్పాటు

చేయాలి. ఐతే వర్క్స్ పెట్టుబడి, మార్కెట్ ఆధారితం కాకుండా సంవత్సరానికి 10% రాబడి ఉండేలా చూడాలని సూచించింది. ఈ పెట్టుబడిని కేంద్ర ప్రభుత్వమే తన వన్నుల ద్వారా నిర్వహించవలసి ఉంటుంది. ఎన్.సి.ఇ.యు.ఎస్ ప్రకారం ఐదు సంవత్సరాల్లో 300 మిలియన్ల మంది కార్మికులకు రక్షణ కల్పిస్తూ జి.డి.పి.లో 0.5% ఈ ఫండ్ నిర్వహణకు ఖర్చు చేయవలసి ఉంటుంది. ఎన్.సి.ఇ.యు.ఎస్ సూచనల ఆధారంగా ప్రభుత్వం యు.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎస్. 2008ని చట్టం చేసింది. అంటే అసంఘటిత రంగ, కార్మిక భద్రతా చట్టం అన్న మాట.

ఇది “జాతీయ సామాజిక భద్రతాబోర్డు” ఏర్పాటుకు తోడ్పడింది. ఈ బోర్డు వివిధ సంక్షేమ పథకాలు సూచించింది. ఉదా:- జీవిత బీమా, ప్రమాద బీమా, ఆరోగ్య, ప్రసూతి సదుపాయాలు, వృద్ధాప్య పెన్షన్, ప్రభుత్వం ఏర్పరచే వివిధ సంక్షేమ పథకాలు కానీ 2007లో పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టి యు.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎస్.ఎస్.ఎ బిల్లు ఈ పథకాలన్నింటినీ నీరుగార్చేసింది. ఈ బిల్లుని స్టాండింగ్ కమిషన్ కి పంపగా వారు ఈ బిల్లుని తిరగరాసి అనేక సవరణలు చేశారు. కానీ ప్రభుత్వం ఈ సవరణలని తోసిపుచ్చింది. పాత బిల్లునే 2008 సంవత్సరంలో పార్లమెంటు ఆమోదం కోసం పంపారు.

ఇలా యు.డబ్ల్యు.ఎస్.ఎస్.ఎ బిల్లు 2008లో బిల్లు 2009లో అమల్కొచ్చింది. కానీ ఎన్.సి.ఇ.యు.ఎస్ సభ్యులే ఈ బిల్లును తీవ్రంగా విమర్శించారు. ఈ

పథకాల అమలు కోసం ‘జాతీయ భద్రతా బోర్డు’ ఏర్పాటు చేయాలని కూడా ఎన్.సి.ఇ.యు.ఎస్ సూచించింది. ఈ బోర్డు పథకాలు అమలు జరిగేలా ఫండ్ నియంత్రిస్తూ వీటి నిర్వహణకు ప్రణాళికలు రచించడంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి కూడా సాంకేతిక సహకారం అందిస్తూ, తగిన నిధులు అందేలా చూస్తూ బాధ్యత వహించాలి. రాష్ట్ర స్థాయిలో కూడా ఇలాంటి బోర్డు ఏర్పాటు చేయాలని సూచించారు. ఈ కార్మికులకు క్షేత్రస్థాయిలో సేవలు అందేలా పలు చర్యలు తీసుకోవాలి. ముందుగా ఈ పథకంలో నమోదు చేసుకున్న కార్మికులకు గుర్తింపు కార్డులు ఇవ్వాలి.

నేపథ్యంలో ఈ చట్టం ఒక కార్యాచరణకు హక్కులు గలిగే సంస్థ ఏర్పాటు కాలేదు. కేవలం సూచించగల అధికారం కలిగిన రాష్ట్రస్థాయి బోర్డు ఏర్పాటుకు వీలవుతుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని అవసరమైన సంక్షేమ పథకాలు సూచించాలని ఈ చట్టం చెప్పినా వీటిని అమలు చేసే అధికారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఉండదు. కారణం కార్మికులకు సంబంధించి కేంద్రంలో చట్టం ఉంది కదా, ఈ చట్టం ఉద్దేశం ఇంటి నుండి పని చేసే కార్మికులను కూడా కలుపుకుని వారికి సంక్షేమ పథకాలు వర్తింపజేయడమే.

2009 ఆగస్టు 18 న నేషనల్ సోషల్ సెక్యూరిటీ బోర్డు ఏర్పాటయింది. నాటి సమావేశంలో ఈ సంక్షేమ పథకాలు ఇతర అసంఘటిత రంగ కార్మికులకు వర్తింపజేసేందుకు మరిన్ని సంక్షేమ పథకాల రచనలపై చర్చ జరిగింది.

సంక్షేమ పథకాలు:-

1. రాష్ట్రీయ స్వార్థ బీమా యోజన (ఆరోగ్యం ప్రసూతి సదుపాయాలు)

2. జె.బి.వై - జనశ్రీ బీమా యోజన ఇందిరా గాంధీ జాతీయ వృద్ధాప్య

పింఛను పథకం (ఐ.జి.ఎన్.డి.ఎ.పి.ఎస్)- అన్ని తరగతుల అసంఘటిత రంగ కార్మికులకు వర్తింపజేయాలని బోర్డు సూచించింది. కానీ ఈ చట్టం కమిషన్ సూచనలను పూర్తిగా నీరు గార్చింది.

అందువలన ఈ చట్టం అమలు తరువాత కూడా ఇంకా ఎంతో చేయవలసి ఉంది. టి.యు.సి.సి వేసిన ఆర్.టి.ఐ వలన తెలిసిందేమంటే మధ్యప్రదేశ్, తమిళ నాడులలో మాత్రమే రాష్ట్ర స్థాయిలో చట్టాలు ఏర్పడ్డాయని, చాలా రాష్ట్రాల్లోని బోర్డులు నామమాత్రమేనని.

ఈ విధమైన జాతీయ చట్టం రూపొందించగలగటం, ముఖ్య ఘట్టమైనప్పటికీ వివిధ రంగాల్లోని అసంఘటిత కార్మికుల సంక్షేమ పురోగతిని జటిలం చేసింది. తగిన ఆర్థిక వెసులుబాటు లేకపోవడమే దీనికి కారణం. ప్రభుత్వంలోని ఉదారవాద లాబీలు ఈ చట్టాన్ని వ్యతిరేకించినా దీని వలన తాము రాజకీయంగా నష్టపోతామని గ్రహించి ఈ పథకాలను నిర్వీర్యం చేసేందుకు, సాధించిన సంక్షేమ పథకాల హక్కులకు తూట్లు పొడిచేందుకు శతధా ప్రయత్నించారు. ప్రభుత్వం కూడా ఈ సంక్షేమ పథకాలు సార్వజనీనకంగా అమలు చేయడానికి ప్రణాళికలు వేయకపోగా, మహిళా శ్రామిక వ్యతిరేక చట్టాలకు తోడ్పడుతోంది.

ప్రభుత్వం సూచించిన సవరణలతో కనీస వేతన హక్కుని, సమాన వేతన హక్కుని కాలరాస్తున్నాయి. మహిళలకు రాత్రి షిఫ్టు పని వేళలపై నిషేధాన్ని కూడా తొలగిస్తున్నాయి. ఇందువలన నయా ఉదారవాదం, సార్వత్రిక సంక్షేమ పథకాలు అమలు కాకుండా శ్రామిక మహిళల హక్కులనే హరించి వేస్తోంది.

ముగింపు:- నేటి నయా ఉదారవాద పరిస్థితుల్లో స్త్రీ సంపాదన వారి సామర్థ్యం మరింత అనిశ్చితంగా మారుతున్నాయి. దీని వలన శ్రామిక మహిళలకు కూలి పనులే గత్యంతరం అవుతున్నాయి.

తెర-చాటు జీవితాలు..

- స్వేచ్ఛ

తెర వెనుక వారి జీవితాలు అగమ్య గోచరం.. చీకటి కూపంలోనే జీవితాలు అంత మవుతున్నాయి. ఏడేళ్లు దాటని లేత ప్రాయం, మెడలో ఎర్ర, నల్ల రంగు పూసల హారం, ముఖానికి పసుపు, ఎరుపు రంగు బొట్టు, చేతి నిండా గాజులు.. చూడటానికి ఎంతో అందంగా ఉంటారు. ఇదే కాదు వారి జీవితం, కొంచెం వయస్సు పైబడితే చాలు ఒంటిపై పలుచని తెల్ల చీర లేదా దేవాలయం ముందు భిక్షాటన, ఇదే వారి జీవితం. వేల మంది అమ్మాయిలు ఆకలి బతుకులతో వారి జీవితాలను “దేవదాసీలు”గా మార్చుకుంటారు. 2016 నేషనల్ కమిషన్ ఫర్ ఉమన్ ఎస్టిమేట్ సర్వే తెలిపిన వివరాల ప్రకారం దేశ వ్యాప్తంగా 48,358 మంది దేవదాసీలు ఉన్నారు. వారిలో ఎక్కువగా దళితులే. కుటుంబం గడవటానికి వేరే మార్గం లేక వృత్తిగా ఎంచుకున్నారు.

ముంబాయి నగరంలో సౌందతి అనే దేవాలయంలో ఎల్లమ్మ అనే దేవత ఉంటుంది. అక్కడ వేల సంఖ్యలో అమ్మాయిలు దేవదాసీలుగా ఎల్లమ్మకు జీవితాలను సమర్పించు కుంటారు. ఇక్కడ ఎవరిని పలకరించినా కన్నీటిసంద్రాలే. పార్వతమ్మ అనే అమ్మాయి కుటుంబం పూట గడవక పదేళ్ల వయసులోనే దేవదాసీగా మారింది. ఆమె జీవితాన్ని ఎల్లమ్మకే సమర్పించుకుంది. చాలా అందంగా ఉంటుంది. మెడలో ఎర్ర, నల్ల రంగు పూసలతో అల్లిన దండ, చేతి నిండా ఎరుపు, తెలుపు గాజులు, ముఖంపై పెద్ద బొట్టు ఉంటుంది. తనకు తెలియకుండానే వ్యభిచార కూపంలోకి నెట్టబడింది. ఒక కూతురుకు జన్మనిచ్చింది. కూతురును వ్యభిచారం చేయటానికి పంపిస్తుంది. తద్వారా వచ్చిన డబ్బుతోనే పూట గడుస్తుంది. కుటుంబాన్ని పోషించటానికి వ్యభిచారం వృత్తిగా

ఎంచుకుంది. చిన్న వయసులోనే (26) ఎయిడ్స్ సోకడంతో ముంబాయి వదిలి తన సొంత గ్రామమైన ముదోలేకెళ్ళింది. అక్కడ బతుకుదామంటే చేసుకోవటానికి ఏ పనీ లేదు తినటానికి తిండి లేదు. “మా జాతికి శాపం ఇది, మమ్మల్ని వయసులో ఉన్నప్పుడు వాడుకొని వదిలి పెడతారు” అంటుంది. “నేను చనిపోతే నా కూతురు పరిస్థితి ఏంటి?” అంటూ బాధ పడుతుంది. ఇదొక్కటే కాదు. ఏటా జనవరి నెలలో సౌందతి దేవాలయంలో జరిగే ఎల్లమ్మ పండుగకు ఐదు వేలకు పైగా అమ్మాయిలు దేవదాసీలుగా సమర్పించు కుంటున్నారు. ఆ పండుగ రోజు అందరు అమ్మాయిలు తమ నుదుటిపై కుంకుమ, పసుపు పెట్టుకుంటారు. వారి చేతుల్లో కొబ్బరి కాయ, తల నిండా పూలు, చేతి నిండా గాజులు వేసుకుని కనిపిస్తారు. అప్పటి నుంచి ఆ ఊరివాళ్ళు అమ్మాయిలను శారీరకంగా వాడుకోవటం మొదలు పెడతారు. ఇక వారి జీవితం చీకట్లోనే గడిచిపోతుంది.

1988లో ఈ సంస్కృతి ఎక్కువగా ఉండేది. దేవదాసీగా ఉన్న మహిళలకు గ్రామాల్లోనే ప్రత్యేకమైన ఇళ్లు కట్టించి అవసరమైన వసతులు కల్పించే వారు. ఇక ఊరి పెద్దలు, ఉన్నత వర్గాలకు చెందిన వారు దేవదాసీలను వాడుకునేవారు. ఇప్పుడు ఆ సంస్కృతి మారిపోయింది. వారి జీవితాన్ని పట్టించుకునే వారే లేరు. ప్రస్తుతం ఆర్థిక పరిస్థితి అంతంత మాత్రమే. కాబట్టి వెనుక బడిన జాతికి చెందిన అమ్మాయిలు పూట గడవటానికి దేవదాసీలుగా మారుతున్నారు.

దళిత కుటుంబానికి చెందిన పదహారేళ్ల మమత చిన్నతనంలో గాజులు కొనడానికి సౌందతికెళ్ళింది. అప్పుడు తనకు ఏడేళ్లు మాత్రమే. ఇంట్లో పరిస్థితి

బాగలేకపోవటంతో బలవంతంగా దేవదాసీగా మారింది. “మొదట్లో ఈ పని చేయటం చాలా కష్టంగా ఉండేది”. అందరు వచ్చి నన్ను ఇష్టమొచ్చినట్టు వాడుకునే వారు. దాంతో నా ఒళ్లంతా చాలా నొప్పులు పుట్టేవి. ఒక్కొక్కసారి నొప్పి భరించలేక పోయేదాన్ని, ఒంటరిగా ఏడ్చేదాన్ని.. భవిష్యత్ గురించి చాలా భయమేసేది. అదే సమయంలో పక్కన ఉన్న దేవదాసీలను చూసి మౌనంగా ఉండేదాన్ని. దేవదాసీల వయస్సు పైబడితే వారిని ఎవరూ ఇష్టపడరు. అలాంటి వారు జోగినులుగా మిగిలిపోతారు లేదా దేవాలయాల ముందు భిక్షాటన చేస్తారు” అంటూ కన్నీటి పర్యంతమైంది మమత.

చెన్నై అనే 65 ఏళ్లు వృద్ధురాలికి కళ్లు కనిపించవు. తన గురించి ఇలా చెప్పింది. “నన్ను దేవదాసీగా, ఎల్లమ్మకు మా అమ్మ సమర్పించింది, అప్పుడు నాకు పన్నెండేళ్లు. దేవదాసీ అంటే తెలియదు. ఇంట్లో పరిస్థితి బాగా లేక నన్ను ఇలా పంపించారు. నాకు వచ్చే జీతంతో నాన్న, చెల్లి, తమ్ముడు అందరూ ఎంతో ఆనందంగా ఉండే వారు. ఇప్పుడు వయస్సు పైబడ్డాక పట్టించుకునే వారే లేరు. ఇక అడుక్కోవటం తప్ప మరో మార్గం లేదు” అంటుంది చెన్నవ్వి. ఆ మాటలు విని మమత చాలా బాధ పడింది. “మా అమ్మా కూడా దేవదాసీ, నన్ను దేవదాసీని చేసింది. నాకు ఇష్టం లేదు. చాలా సార్లు అమ్మ నన్ను కొట్టేది. నాకు ఒక్కొక్కసారి చనిపోవాలని అనిపిస్తుంది” అంటుంది మమత. ఇలా తెర వెనుక కనిపించని జీవితాలు చాలా ఉన్నాయి. కడు పేదరికంలో ఉన్న కుటుంబాలను గుర్తించి ఆదుకోవాలి. వారికి కనీస మౌలిక సదుపాయాలను కల్పించాల్సిన బాధ్యత పాలకులపై ఉంది.

తప్పిపోయిన కుమార్తె

- ఎమ్.ఎమ్.వినోదిన

“వాళ్ళు బేపనోళ్ళంటివి గదమ్మా, మనల్ని రానిస్తారా?”

“నిన్నేమోగానీ.... నన్ను రానిస్తారు” అద్దంలో చూసుకుంటూ పాపటి తీసుకుంటున్న సువార్తరాణి చిన్నగా నవ్వుకుంటూ చెప్పింది.

మెత్తటి పసిపాదాలే అయినా దెబ్బ కాస్త గట్టిగానే తగిలింది పాలదాసుకి- గుండెల మీద కాబట్టి! కొంచెం తమాయించుకున్నాడు.

‘నిజమే, పగలు వడ్రంగం పని, రాత్రి రెండో ఆట ఇడిసి పెట్టేదాకా రిక్షా వేసే తనకి సరైన గుడ్డలు కూడా లేవు. కాళ్ళెప్పుడూ మట్టి గొట్టుకు పోయ్యంటయ్-పుట్టిన కాడ్నుంచి చెప్పులన్న మాటే యెరగదాయె.... కానీ కూతురు మాత్రం, తన బిడ్డంటే యెవరూ నమ్మరు. అంత సక్కున్ది....’

“నిన్నేనమ్మా -మనల్నంటే .. మనం తక్కువోళ్ళం కదా, అందుకనంటన్నా”.

“నాన్నా, వాళ్ళేం అలాంటివాళ్ళు కాదు, కులం, మతం అలాంటివేమీ లేవు. మనుషులంతా ఒక్కటేనని మా ఫ్రెండు వాళ్ళ నాన్న చాలా పుస్తకాలు రాశాడు. నేనింతక ముందు రాజమండ్రిలో చదూకునేటపుడు చాలా సార్లు వాళ్ళింటికి కూడా వెళ్ళాను. మా ఫ్రెండు నన్ను వంటగదిలోకి కూడా తీసికెళ్ళింది. ఇల్లంతా తిరిగాను”.

“అట్టయితే ఇంకేమూ జాగ్రత్తగా

పోయిరా. యేవే, పలకవేందే, నీ యమ్మ యాడున్నావే? యిట్రా...! నేను టేసన్ని పోయి పిల్ల నెక్కిచ్చొత్తాగాని దేవసాయమొత్తే కూకోమనిసెప్పు,” అని అక్కడున్న నూట్ కేనుని అమాంతం భుజంమీదకెత్తుకొని, “పదమ్మా,” అన్నాడు.

“అబ్బా ఏంటి నాన్నా అది...? ముందా సూట్ కేసు దించు. నువ్వెందుకు స్టేషన్కి అనవసరంగా, వేరే రిక్షా పిలు, నేవెళతాను!”

“కాదమ్మా, ఇంత బరువేసుకుని బండేడెక్కుతావ్? నేనొత్తాలేమ్మా!”

“వద్దన్నా కదా... నాక్కూడా ఏదో పనుందిగా, దేవసహాయం మామయ్య కూడా వస్తాడంటున్నావ్.”

ఇంక కూతురు తనని స్టేషనుదాకా రానివ్వదని అర్థమైపోయింది పాలదాసుకి. వేరే రిక్షా పిలవడానికి పోయాడు.

స్టీలు బాక్సుకి మూతపెట్టి దాన్ని పైటచెంగుతో తుడుచుకుంటూ వచ్చింది కృపమ్మ. “కోడిగుడ్లు కూరమ్మా! యియ్యాల బేత్తవారం కదాని మోంసం తెచ్చినా! యేం లాబం? తినకపోతుంటివి!” బాక్సు పాలిథిన్ కవర్లో బెట్టి కూతురి చేతికందించింది. హేండ్ బేగ్ లో పెట్టుకుంది సువార్తరాణి.

“ఈమధ్య పడడం లేదమ్మా, లేకపోతే తిననా యేంటి?”

పొయ్యి మీద నట్టిలోంచి ఉడుకుడుకు మునుసుని గిన్నెలో కేసుకొని, రోటికెదురుగా సతికిలబడుతున్న జక్కురయ్య-

“ఇరవయ్యేళ్ల పైన తిన్నావ్, పడకపోవడమేంది? సోకు గాకపోతే, నీ సావాసగత్తెలడిగితే తిననని చెప్పుకోవడం కోసరం మానేశావ్ గానీ ఇష్టం లేకేంగాదు” అన్నాడు. సువార్తరాణి తర్వాతవాడు జక్కురయ్య, అచ్చం బైబిల్లో జక్కురయ్యలాగా పొట్టిగా ఉంటాడని ఆ పేరు పెట్టారు.

పొగలు గక్కుతున్న మోచెయ్యంత మునుసుని అరచేతిలో ఇరికించుకొని దబదబా రోటికేసి గుడ్డడం, తపక్కుమని బయటపడిన మూలిగని నోట్లో వేసుకుని చప్పరించుకుంట తినడం...! అక్కవైపు ఒకసారి చూసి, “ఇదివరికి ఆదివారం రాక తలికే తగులుకునేదానివి, ‘అమ్మా కార్జంతే, అమ్మా నెరుడుతే, మనుసు తేకుండా రాబాక, అమ్మా గోంగూర బెట్టి వండవే’ అని కూర వుడక్కతలికే పొయ్యి మీద ముక్కలన్నీ దేవుకొని తినేదానివి. “పెద్ద సదువులు సదువుతున్నానని మానుకున్నావ్. అయినా ఇప్పటికీ నాలిక లాగుతానే వుంటదిలే, నాకు తెలీదనుకుంటున్నావా!” ఏడిపిస్తున్నట్లుగా అన్నాడు.

“అవునూ, నీ బొడ్డు గిన్నెలోకి తక్కువవుద్దని తినడం మానేశాలే!” ఆ మాటలో కొంచెం కోపం వున్నా, ఆ విషయం మీద తమ్ముడు మాట్లాడటమే అయిష్టంగా, అసహనంగా వుంది సువార్తరాణికి.

“వాడి మాటలకేమొచ్చేలేగానీ, నువ్వు పోగానే ఉత్తరం, రాయమ్మా,”

చిన్నపిల్లకి చెప్పినట్లు బతిమలాడుతూ చెప్పింది కృపమ్మ. అట్టా చెబుతున్నప్పుడు కూతురి వీపు మీద అరిచెయ్యి పెట్టాలనిపించింది. అరిచేతి పగుళ్లలో, గోళ్లలో బూడిదతో మసిగిన్నెలు తోమినప్పుడు ఏర్పడిన మురికి చారలు గీతలై అడ్డం వచ్చాయి.

“రాస్తాలేగానీ, ఏంటా చీర, అంతపైకి దోపావు. ముందు దించు. ఎన్నిసార్లు చెప్పానే నీకు... పొద్దున్నే లేవగానే తలదువ్వకోమని...” ఇంకా సువార్తవాణి పూర్తిచేయకముందే -

“పవడరాసుకోమని, యిస్త్రీ బట్టలేసుకోమని, గ్యాసుపొయ్యిమీద అన్నమొండమని, టీవీ చూడమని...” పక పకా నవ్వుకుంటా ఎగతాళిగా అక్కగొంతుని అనుకరిస్తూ అన్నాడు జక్కరయ్య.

అప్పటికి మునుసులో ఉన్న మూలిగంతా వచ్చేసింది. రోటంచుమీద మునుసుని అడ్డంగా పడుకోబెట్టాడు. ఒక చివర మునుసు గొట్టాన్ని మూసేస్తూ, ఎముక మూలిక కల్నిపోయిన, ఒకరకమైన మట్టిరంగు నల్ల భాగం మీద, పచ్చడిబండతో చిన్నదే అయినా, గట్టి దెబ్బ వేశాడు. అది బద్దలుబద్దలుగా విచ్చిపోయింది. ఒక్కొక్క ముక్కని చెరుకుముక్క పెట్టుకున్నట్లు నోట్లో పెట్టుకుని నమలడం, పొడుం పొడుం అయిన పిప్పిని గాలితో సహా బయటికి ఊదడం చేస్తున్నాడు. పక్కనే కూర్చున్న కుక్కకి మజ్జమజ్జలో ఒక్కొక్క బద్ద విసురుతున్నాడు. తమ్ముడ్నిలా చూస్తే ఇంకా కోపం ఎక్కువై, “భీ పోరా, నీతో నాకేంటి?” కోపంగా తమ్ముడి వైపు చూసి అప్పుడే పాలదాసు తెచ్చిన రిక్షా ఎక్కి కూర్చుంది

సువార్తవాణి.

ఇంచుమించు మోకాళ్లు కనించేట్టు దోపుకున్న చీర అంచుని బొడ్డోంచి ఊడ లాగుతూ, ప్రేమగా నవ్వుతూ, “జాగ్రత్తగా పోయిరామ్మా”, మళ్ళీ పసిపిల్లకి చెప్పినట్టే గారాబంగా చెప్పింది కృపమ్మ.

సువార్తవాణిది ఆ ఇంట్లో మొదట్నుంచీ ఒక ప్రత్యేక స్థానమే. తెలివైందని, చదువుకుంటుందని, చక్కని, గుంటూరు పక్కనున్న పల్లెటూర్లో పుట్టినా ఆమె ఎంతదాకా చదివితే అంతదాకా చదివిద్దామనుకున్నారు. కృపమ్మ, పాలదాసులు, కూతురు తమకంటే నుఖంగా, గౌరవంగా బతకాలని అనుకున్నారు. చదువు మాత్రమే మనిషి విలువను పెంచుతుందని వాళ్ళ నమ్మకం.

తెలుగు సాహిత్యం మీద యిష్టమూ, గోదావరి మీద అంతులేని ప్రేమా కారణం కాకుండా, కేవలం ఆమెకొచ్చిన మార్కుల వల్ల సువార్తవాణి రాజమండ్రిలో ఎమ్మె చదివింది. సాహిత్యాన్ని, గోదావరిని ప్రేమించినంతగానే తన క్లాస్మేట్ గాయత్రిని కూడా ప్రేమించింది. కథలు, నవలలు రాస్తాడని గాయత్రి వాళ్ల నాన్న పిరాట్ల సుబ్రహ్మణ్యంని ప్రేమించింది. నిండుగా ఆగస్టు నెల గోదావరిలా ఉంటుందని వాళ్ళమ్మ కామేశ్వరమ్మనీ ప్రేమించింది.

హాస్టల్లో ఉండి చదువుకుంటున్న సువార్తవాణిని వాళ్ళింటికి రమ్మని మొదటిసారిగా గాయత్రి ఆహ్వానించినప్పుడు ఒకరకమైన ఉద్విగ్నతకు లోనైంది సువార్తవాణి. తానింతవరకు ఒక్కసారి కూడా బ్రాహ్మింటికి వెళ్ళలేదు. చెప్పాలంటే

తనకలాంటి స్నేహితులెవరూ లేరు. ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో చదివేటప్పుడు యానాదులిళ్లకీ, హైస్కూలు నుండి డిగ్రీ వరకు క్రిస్టియన్ల యిళ్లకే వెళ్లింది. ఎప్పుడైనా వేరే హిందూ కులస్థుల ఇళ్ళకు కూడా వెళ్ళింది. ఇప్పుడు మొదటిసారి బ్రాహ్మింటికి వెళుతోంది.

సిటీబస్ దిగింతర్వాత గాయత్రి వాళ్ళింటికి కొంచెం దూరం నడవాలి. మజ్జలో గుడి. గుడి దగ్గర ఆగి సువార్తవాణి మొహంలోకి చూసి, “ఇప్పుడు నిన్ను ఇంటికెలా తీసుకెళ్ళాలే? మొహం బోసిగా ఉంది, ఆగు...” అంటూ హ్యాండ్ బ్యాగ్ లోంచి రేనాల్డ్స్ రెడ్ పెన్ తీసింది.

“కదలకు” అంటూ సువార్తవాణి మొహాన్ని పట్టుకొని నుదుటి మీద బొట్టులా దిద్దింది. అది సరిగ్గా రాయని పెన్ను.

“ఇది సరిగ్గా పడటం లేదు. ఇలారా...” సువార్తవాణి చెయ్యి పట్టుకొని గుడిలోకి తీసుకెళ్ళింది. ఆంజనేయస్వామి గుడి.

పీరియడ్స్ లో గాని లెవ్వుగా,” అనుమానంగా అడిగింది గాయత్రి.

“లేను,” అస్పష్టంగా అంది సువార్తవాణి.

అక్కడున్న తిలకంతో సువార్తవాణికి బొట్టు పెట్టింది గాయత్రి. అయోమయంగా ఉంది సువార్తవాణికి. మొదటిసారి బొట్టు పెట్టుకోవడం, సరదాగా కూడా ఎప్పుడూ బొట్టు పెట్టుకుని యెరగదు తను...

“అబ్బ! ఎంతందంగా ఉన్నావో చూడు, రూపమే మారిపోయింది.

ఆడదన్నాక బొట్టు అందమే! నిండుగా ఉంది మొహం. కళకళలాడుతున్నావనుకో,”

సువార్తవాణిని చాలా మెచ్చుకుంది కామేశ్వరమ్మ. “చక్కని పిల్ల. వర్ణం ఏదైతేనేం, మంచి ఉచ్చారణ. ఎంత స్పష్టంగా మాట్లాడుతుందో, నేర్చుకోవే గాయత్రీ,” అంది.

ఆరోజు సువార్తవాణి ఆ ఇంట్లో ఉన్నంతసేపు వాళ్ళ ఇల్లూ, ఆమ్మా, నాన్నా, తమ్ముడూ అంతా మసకబారిపోయారు. ఆ తర్వాత కూడా రెండు మూడుసార్లు వాళ్ళింటికెళ్లింది సువార్తవాణి.

వాళ్ళింట్లో వాళ్లు మాట్లాడే ప్రతి పదం చివర్లోనో, మధ్యలోనో ఇంగ్లీషు అక్షరం ‘H’ చేర్చి మాట్లాడినట్లుంది. సువార్తవాణి ఆ ఇంట్లో ఉన్నంతసేమూ తనకు తెలియకుండానే అట్లా మాట్లాడేది.

అట్లా, ఆ తర్వాత కూడా తనకి ‘తెలియకుండానే’ చాలా పనులు చేసేది సువార్తవాణి. పేరు చెప్పాల్సి వచ్చినపుడు ‘వాణి’ అని చెప్పడం, రాయాల్సివచ్చినపుడు సువార్తని ‘S’గా మార్చి వాణి రాయడం, యూనివర్సిటీలో ఒకరిద్దరు లెక్చరర్లు గొంతు చించుకొని పాడే పద్యాలకి క్లాసులో అందరూ పారిపోయినా, తను మాత్రం అలాగే కూర్చొని వినడం... భరించలేని నొప్పితో కణతలు కొట్టుకుంటున్నారే... సిబిఎస్లో లేకపోయినా లైబ్రరీలో బూజు పట్టిపోయిన సంస్కృత గ్రంథాలని హాస్టల్కి మోసుకుంటూ తెచ్చుకోవడం... చదివిన గ్రంథాల్లోంచి, సంప్రదాయ ప్రొఫెసర్లని వ్యక్తిగతంగా కల్పి డౌట్లడగటం, ఊర్లో తరచూ జరిగే అవధాన సభల్లో చివరదాకా కూర్చోవడం లాంటివి.

మెన్లోకో, క్యాంటీన్లోకో వెళ్ళినప్పుడల్లా -ఎంగిలని, ఎంగిలి మెతుకులని, ఎంగిలి చెయ్యి అని, ఎంగిలి ప్లేటు అని మాట్లాడటం, వాటి పట్ల మిగతా వాళ్ళకంటే అత్యంత స్పృహగా ఉండటం, టిఫిన్ బాక్సుల్లోంచి అందరూ చేతులతో వడ్డించుకుంటున్నా తను మాత్రం గరిట కోసమో, స్పూన్ కోసమో ఆరాటపడి పోవడం... వాళ్ళింట్లో ఏం తింటారు? ఏం వండుకుంటారు? లాంటి విషయాలు దాచిపెట్టి... వాళ్ళ క్లాస్మేట్లు లంచ్ బాక్సుల్లో తెచ్చుకునే గుత్తివంకాయ కూర, సాంబారు, కొబ్బరి శనగపప్పు లాంటి వంటలే, అదే పద్ధతిలో వాళ్ళమ్మ కూడా చేస్తుందని చెప్పడం లాంటివి కూడా! వీటితో పాటు చర్చి ఎగ్గొట్టడం, కాశీతాడు చేతికి కట్టుకోవడం, గాయత్రి వాళ్ళింటి కెళ్ళినప్పుడల్లా బొట్టు పెట్టుకోవడం లాంటివి వీటిలో ముఖ్యమైనవి.

గాయత్రి వాళ్ళ అక్క బారసాల ఫంక్షన్కి ఇంకోసారి వాళ్ళింటికెళ్ళే ఛాన్స్ దొరికింది సువార్తవాణికి. వాళ్ళింటికెళ్ళడమంటే -గొడ్డుతోలుతో మందంగా చేసిన-పాతబడి, తెగి, ఈడ్చుకొస్తున్న బరువైన మొరటు చెప్పుల్ని పెంటకుప్పల్లో పడేసి, ఆకులు అలములతో చేసిన నాజూకైన కొత్త చెప్పుల్లోకి - పాదాలతో పాటు తాను కూడా అత్యంత సౌకర్యవంతంగా దూరిపోయినంత హాయిగా ఉంటుంది సువార్తవాణికి.

వారం క్రితమే చెప్పింది గాయత్రి, నిప్పుని కడిగే నియమనిష్టలతో ఉండే వాళ్ళ బామ్మగానీ, అంతే నియమనిష్టలతో పాటు పెళ్ళి కెదిగిన ఆడపిల్లలందరికీ ఉచితంగా

జాతకాలు చూసే వాళ్ళ బాచి మామగానీ, ఈ ఫంక్షన్కి రాకపోతే సువార్తవాణిని తీసుకెళతానని.

నిజమే! వాళ్ళ మేనమామొచ్చి జన్మనక్షత్రం, పుట్టిన ఘడియలు, రాశి... మట్టి...మశానం... అడిగితే తానేం చెబుతుంది? దీనివలన ఆయనికి తన కులం తెలిస్తే గాయత్రికి తిట్లు తప్పవు. అందుకే సువార్తవాణి, వాళ్లు ఫంక్షన్కి రాకూడదని కోరుకున్నట్లే జరిగింది.

ఫంక్షన్లో సువార్తవాణిని చూసి చాలామంది సంబంధాలు మాట్లాడబోయారు. సువార్తవాణి కులం తెల్సుకొని ఆశ్చర్యపోయారు. ‘హరిజనుల్లో కూడా ఇలాంటి ఆడపిల్లలు ఉన్నారా?’ అని, ఆ సందర్భాలలో కులం చెప్పాల్సి వచ్చినపుడు గాయత్రి, చెప్పేశాక సువార్తవాణి చాలా ఇబ్బందిపడ్డారు. గాయత్రి అయితే అది పలకకూడని తప్పుడు పదంలాగా రహస్యంగా, గుసగుసగా చెబుతుంటే, సువార్తవాణి దొరికిపోయిన దొంగలాగా మొహం పెట్టి గిట్టిగా వాళ్ళవైపు చూసేది. ఒకరిద్దరయితే ఓదార్పుగా, ‘కమ్మోరో, రెడ్లో అననుకున్నాం గానీ హరిజన పిల్లలా లేదులే’ అన్నారు. ఆ మాటతో ఓదార్పు లభించడంతో పాటు చాలా చాలా గర్వంగా కూడా అనిపించింది.

తన వాళ్లు, తన ఇల్లు, తన వాడ, చాలా చిన్నచిన్నవిగా చీమల్లా కన్పిస్తుండగా పెద్ద పెద్ద అంగలతో వాటినన్నిటినీ దాటుకుంటూ ఇవతలికొచ్చేసింది సువార్తవాణి.

ఆ పేరంటంలో గాయత్రి, ఇంటికొచ్చిన అందరి ఆడవాళ్ళ పాదాల

దగ్గర కూర్చుని పసుపు రాస్తోంది. సువార్తవాణి గబగబా వెళ్ళి తన పాదాల్ని ముందుకు చాసింది. “నేను రాయకూడదే నీకు, హరిజన్ల పాదాలని బ్రాహ్మలు ముట్టగూడదు,” అని చెప్పింది. చివుక్కున పాదాలు వెనక్కి తీసుకుంది సువార్తవాణి. పాచిపోయి పుళ్లు పడిన పాదాలకి, పగిలిపోయి చిట్టిపోయిన ముళ్ళులాంటి పాదాలకి, చర్మం రాలిపోతున్న ఎండిన పాదాలకి, గోళ్లలో మట్టి పేరుకుపోయి, నల్లగా, మురికిపట్టిన మోటు పాదాలకి కూడా తన మెత్తని అరచేతులతో పసుపు రాసింది గాయత్రి. ఆ పేరంటంలో తను స్వేచ్ఛగా తిరగలుగుతున్నందుకే సంతృప్తిగా ఉంది సువార్తవాణికి. పసుపు రాసిన అందరి పాదాల ముందు తన పాదాలు వెలవెలపోవటం నచ్చలేదు. గిన్నెలోంచి కొంచెం పసుపు తీసుకొని పక్కకుపోయి పాదాలకు రాసుకుంది.

ఈ గర్వాలు, సంతోషాలు ఏ సెలవలకో ఇంటికొచ్చినపుడు విసుగ్గా, కోపంగా, అయిష్టాలుగా మారిపోయేవి. తన అమ్మానాన్నలతో గాయత్రి తల్లిదండ్రుల పోలికలు లేకపోవడం చాలా విసుగనిపించేది. ఇంట్లో వాళ్ల భాష, అలవాట్లు, పద్ధతి, వ్యవహారం ఏదీ నచ్చేది కాదు. కొన్నిసార్లు చిరాగ్గా, అసహ్యంగా కూడా అనిపించేది. వాళ్లని విసుక్కుంటూ, కనురుకుంటూ మాట్లాడేది. వ్రతి విషయాన్ని వేలెత్తి చూపించేది. మెల్లగా ఆమె ప్రవర్తనకి వాళ్లు అలవాటుపడ్డారు.

యమ్యే అయ్యాక గాయత్రి పెళ్లి చేసుకుని స్టేట్స్ వెళ్ళిపోయింది. పిరాట్ల సుబ్రహ్మణ్యం రిటైరవ్వడంతో వాళ్లు

హైదరాబాద్ కి మారి సొంతింట్లో స్థిరపడిపోయారు. పార్ట్ టైం లెక్చరర్ గా అంబేద్కర్ ఓపెన్ వర్సిటీ స్టడీ సెంటర్లో చేస్తూ, రీసెర్చ్ చేస్తూ సెలవులకి ఇంటికొచ్చిన సువార్తవాణి స్పాట్ వాల్యూషన్ కి హైదరాబాద్ రావాలంటూ వచ్చిన ఉత్తరంతో పాటు హైదరాబాద్ బయలుదేరింది.

....

‘ఈ వర్షానికసలు మెదడు లేదు- అక్కడంటే కురిసింది వల్లెటూళ్ళో. ఇక్కడెందుకూ- ఇంత పెద్ద సిటీలో’, అనుకుంటూ సికింద్రాబాదులో రైలు దిగింది సువార్తవాణి. ఆటో డ్రైవర్ కి సుబ్రహ్మణ్యం ఇంటి అడ్రస్ చెప్పి ఎక్కి కూర్చుంది. ఆటో కదిలింది.

ఇప్పుడు గాయత్రి వాళ్లింట్లో ఎవరుంటారు? వాళ్ల అమ్మానాన్న, హైదరాబాదులోనే ఉద్యోగం చేసే భర్తతో సహా వాళ్లక్క... సగం గదులు వాడుకుంటూ, అద్దె కడుతూ.

ఆటో ట్యాంకుబండ్ మీద తడుచుకుంటూ పోతోంది. తారు నదీపాయలా నల్లగా మెరుస్తున్న రోడ్డు. తల కొంచెం వంచిపెట్టి ఆటోలోంచి ఎడమ వ్రక్కనున్న విగ్రహాలని చూస్తోంది సువార్తవాణి. జాషువా! నిలువెల్లా వర్షంలో తడిసినా, చెక్కుచెదరని ఆత్మగౌరవపు

మెరుపుతో రీవిగా కన్పించాడు. చప్పున ఏదో గుర్తొచ్చింది. మెడలో వేసుకుంది. గుప్పిట తెరిచి లాకెట్ వైపు చూస్తూ ‘సారి జీసస్’ నవ్వుతూ చెప్పి ఆ క్రాస్ ని హేండ్ బాగ్ లో ఒక మూల వదేసింది. అదే హేండ్ బాగ్ లోంచి అరచెయ్యంత బొట్టుబిళ్ళ పేకెట్ తీసి ఒక బిళ్ళని నుదుటి మీద అంటించుకుంది. హమ్మయ్య! ఏదో రిలీఫ్. ఆటో టాంక్ బండ్ చివరనున్న అంబేద్కర్ ని దాటుకుంటూ వెళ్లింది.

అడ్రస్ సులభంగానే దొరికింది. కొత్తగా కట్టిన ఇల్లు. పొద్దున్నే అగరొత్తుల వాసన...

“వన్ వీక్ నాన్నగారూ - ఈవేళ్లి నుండి ట్వంటీ సెకండ్ వరకు.”

“అక్కడే ఉండటానికి ఫెసిలిటీ ఏం కల్పించరూ,” నూటిగా అడిగాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

“లేదు నాన్నగారూ, నలుగురైదుగురు కల్పి ఓ లాడ్జిలో రూం తీసుకొని ఉంటారు. లేడీస్ కూడా అలాగేనట. నేను మాత్రం ఇటొచ్చేశాను!” నవ్వుతూ చెప్పి తాగేసిన కాఫీ గ్లాసు తీసుకుని కిచెన్ లోకి వెళ్ళిపోయింది. “ఆగమ్మాయ్, ఈవేళ పూజ చేశాం. మడీ అదీ ఉంది,” అని ఆ గ్లాసుని హాల్లోనే ఓ మూల పెట్టించింది కామేశ్వరమ్మ. (మిగతా భాగం తరువాయి సంచికలో...)

నందం రాములమ్మ గారు “చైతన్య మాసం”కి రూ.500/- చందా ఇచ్చిన సందర్భంగా అభినందనలు

నవజీవనం

-యాళ్ల రాజేష్

“బాస్! కమాన్... టేకిట్ ఈజీ! మనం మగవాళ్ళం... ఇలాంటి చిన్న చిన్న విషయాలను పెద్దగా వట్టించుకోవలసిన వని లేదు!” స్నేహితుడు సంతోష్ మరోసారి నచ్చజెప్పాడు.

అయినా మదన్ మనసు మనసులో లేదు! అసలు తను ఇంత అజాగ్రత్తగా ఎందుకుండాలి?! అపూర్వ తనను నిజంగా అపూర్వంగానే చూసుకుంటోంది. ప్రాచీనకవులు స్త్రీ అంటే ఎలా ఉండాలని చెప్పారో ఇంకా ఎక్కువగానే ఉంటుంది! చక్కని అందం ఆమె సొంతం. ఇంటిపనులు, వంటపనులు భేషుగ్గా చేస్తుంది. కట్నకానుకలు కూడా భారీగానే తెచ్చుకుంది. పండక్కి వెళ్లినప్పుడల్లా ఏదో ఓ కానుక అత్తవారింటినుండి తనకు అందుతూనే ఉంటుంది. మరి అలాంటప్పుడు తను మరీ జాగ్రత్త పడాలి కదా!

ఊరికి దూరంగా ఇప్పుడిప్పుడే ఏర్పడుతున్న కాలనీ అది. జనసంచారం పెద్దగా ఉండదని తను, తన కొలీగ్, మిత్రుడు సంతోష్ వెతికి వెతికి సంపాదించిన అద్దె ఇల్లది. కానీ అంత గుట్టుగా చూసిన ఇల్లు కూడా రట్టైపోతుందని కలలో కూడా అనుకోలేదు. షర్మిళ తన ఆఫీసులో ఆరునెలల క్రితం ఉద్యోగంలో చేరింది.

ఆఫీసులో పని నేర్పించమని తన పక్కన కూర్చోబెట్టాడు బాస్. రెండు మూడు వారాల్లోనే ఆ అమ్మాయి చలాకీగా పనంతా నేర్చుకుంది.

కానీ ఆ అమ్మాయి నవ్వులో ఓ మెరుపు! ఆ అమ్మాయి మాటలో ఏదో విరుపు!! “పని నేర్చుకుందని బాస్కి అప్పుడే చెప్పేయకండి సార్, నాకు మీ దగ్గరే ఉండాలని ఉంది.” అని షర్మిళ అన్నప్పుడు విస్మయంగా ఆమె వైపు చూస్తూ తప్పు అన్నట్టు ముక్కు మీద వేలు పెట్టుకున్నాడు తను.

“నేను వయసులో చిన్నదాన్ని, లోకమంటే తెలీని దాన్ని అనేగా మీ బెంగ?” చనువుగా తన వేలును ముక్కు పైనుండి తీసి ఆ చేతిని తన చేతిలో పట్టుకుని గమ్మత్తుగా టచ్ చేసింది షర్మిళ. అంతే! అప్పట్నుండి ఆమెకు ఫిదా అయిపోయాడు తను! తన అందం గురించి తనకు తెలుసు. ఆరడుగుల ఎత్తు, చక్కని తీరైన ముక్కు, తెల్లని ఒంటి రంగుతో ఆకర్షణీయంగా ఉండే తనంటే ఏ అమ్మాయి అయినా పడి చస్తుంది. కానీ ఇరవై మూడేళ్లు రాగానే అంతే వయసున్న అపూర్వతో తన పెళ్లి జరిగిపోయింది. అపూర్వ ఎంత బాగా చూసుకుంటుందో తను కూడా ఆమెను అంత బాగా చూసుకుంటాడు. అందువల్ల అలాంటి వాళ్లు ఎవరు తారసపడినా

తానింత వరకూ పట్టించుకోలేదు. కానీ షర్మిళ రూటే వేరు! తను అనుకున్నది కుండ బద్దలు కొట్టేసి “నువ్వంటే నాకిష్టమయ్యా” అని మగాడితో అనేస్తే వద్దనడానికి తనేమైనా ప్రవరాఖ్యుడా?!

అందుకే మొదట్లో షర్మిళ చనువును వ్యతిరేకించబోయినా కేవలం ఆ రెండు వారాల్లోనే ఆమె వశీకరణ శక్తికి లొంగిపోయాడు. మూడేళ్ల క్రితమే పెళ్లికొడుకైన తను మళ్లీ పెళ్లికొడుకయ్యాడు. కాకుంటే ఈ వేడుకలో పెళ్లంటూ లేదు. మనసులు మమేకమై షర్మిళ, తను దేహాలను కూడా ఏకం చేసుకున్న శుభఘడియలు మాత్రమే అవి! నవజీవనమే సౌలభ్యమైన అధునాతన జీవితానికి నాంది పలికిన మధురక్షణాలవి!!

అందమైన అమ్మాయి షర్మిళ తనకు తానే తన సొంతమవడంతో ఆఫీసులో అంతా అసూయపడ్డారు. సంతోష్ మాత్రం తనకెంతగానో సహాయపడ్డాడు. దూరంగా ఉన్న ఆ కాలనీలో షర్మిళతో కాపురం కూడా పెట్టడంతో చెవులు కొరుక్కున్నా షర్మిళను బుట్టలో వేసే ప్రయత్నం మాత్రం మానుకున్నాయి మిగిలిన మగపక్షులు.

అలా అటు భార్య అపూర్వతో, ఇటు ప్రియురాలు షర్మిళతో జీవితం మూడు నిద్రలు - ఆరు సుఖాలుగా

హాయిగా సాగిపోతున్న ఈ రోజు పెద్ద అపశ్రుతి!

ఆఫీసులో పని కారణంగా లేటుగా వస్తానని అపూర్వతో చెప్పి ఫస్ట్ పో సినిమాకెళ్ళాడు తను. అక్కడ తన ఎదురింట్లో ఉండే జంట తన పక్క సీట్లో కనిపించేనరికి అవాక్కయ్యాడు. ఇంటర్వెల్ వరకూ సినిమా చూశాడే కానీ అపూర్వకు ఈ విషయం తెలిసి పోతుందని తత్తరపాటుతో తల్లడిల్లిపోయి, తన భుజం మీద తలను వాల్చి చేతిలో చెయ్యి పెట్టుకుని తన్మయత్వంతో సినిమా చూస్తున్న షర్మిళను తలనొప్పిగా ఉందని వంక చెప్పి బుజ్జగించి 'చిన్న ఇంటి' దగ్గర ఆమెను దింపేసి ఉసూరుమంటూ ఇంటికొచ్చేశాడు తను.

నిన్న నిద్ర కరువైన రాత్రిగానే మిగిలింది తనకు. సంతోష్ ఎంత సర్దిచెప్పడానికి ప్రయత్నించినా ఈ విషయం అపూర్వకు తెలిసిపోతుందన్న విషయం గుండెను తందూరీ రొట్టెలా కాలేస్తోంది.

“ఏంటి సార్, అలా ఉన్నారు?!” తన సీట్ దగ్గరగా జరిగి నవ్వుతూ కన్ను గీటింది షర్మిళ.

“అదేమీ లేదు షర్మీ!” ఎంత దాచుకుందామనుకున్నా మదన్ ముఖంలో ఆందోళన దాగలేదు.

“ఏమయిందిరా సారా?” గమ్మత్తుగా మాట్లాడటం షర్మిళకు వెన్నతో పెట్టిన విద్య!

“ఏమీ లేదన్నాగా షర్మీ!” మదన్ స్వరంలో ఓ విసుగు.

“ఏమీ లేదన్నా కూడా ఏదో అయిందని మీ అందమైన ముఖమే చెబుతోంది! ఏదన్నా ఐడియా ఉంటే నే చెబుతాగా, చెప్పు మదనూ....” గోము గోముగా గాయానికి నవనీతాన్ని పూస్తున్నంత హాయిగా అడిగింది షర్మిళ.

“రాత్రి సినిమాహాల్లో దొరికిపోయాం. మా ఎదురింట్లో వాళ్ళ మన పక్క సీట్లోనే కూర్చున్నారు.”

“ఓన్ అంతేనా?!” వకవకా నవ్వేసింది షర్మిళ.

“నేనింత గాభరాగా ఉంటే నీకంత సరదాగా ఉందా?” కోపంగా అడిగాడు మదన్.

“ఇందులో గాభరా వడాల్సిన విషయమేముంది మదన్ సారూ?!” అక్కకు ఎప్పటికైనా తెలియాల్సిందే కదా?!” తాపీగా అంది షర్మిళ.

“అలా అయితే మనం విడిపోతాం కదా షర్మీ?!” బాధగా చెప్పాడు మదన్.

“ఎందుకు విడిపోతాం? అక్క ఒప్పుకుంటే ముగ్గురమూ ఒకే గూట్లో ఉంటాం. లేదంటే నువ్వు నాతోనే ఉంటావ్ మదనూ!” వయ్యారంగా చెప్పింది షర్మిళ.

అంటే... తను అపూర్వను వదిలెయ్యాలా?!” షాకింగ్గా షర్మిళను చూశాడు మదన్.

“ఎందుకంత షాకైపోతున్నావ్ మదన్ సారూ?!! మరేం చేస్తాం చెప్పు? అక్క అలాగైనా ఒప్పుకోవాలి, లేదా ఇలాగైనా ఒప్పుకోవాలి! నేను మాత్రం శోభన్బాబు సినిమాలోలా మధ్యలో

వచ్చిన దాన్ని మధ్యలోనే వెళ్లిపోతా అని పెట్టే బేదా మాత్రం సర్దుకోను మరి!” ఖరాఖండిగా చెప్పింది షర్మిళ.

బలమైన ఉరితాడేదో తన మెడ చుట్టూ బిగునుకుంటున్నట్టుగా ఫీలయ్యాడు మదన్. ఇంచుమించుగా ఆ రోజంతా ఆ అనుభూతితోనే ఆఫీసులో గడిపాడు.

మధ్యలో షర్మిళ తన చేష్టలతో అతని మూడ్ మార్చే ప్రయత్నం చేసినా విఫలమే అయింది. చివరకు ఆఫీస్ టైం కాగానే చెప్పింది షర్మిళ “మదనూ నీ బాధ నాకు అర్థం అయింది. ఓ పని చెయ్. వన్ వీక్ నీకు హాలిడేస్. నా దగ్గరకు రాకు. అక్కతోనే ఉండి ఎలాగో అచ్చికబుచ్చికలాడి తన అనుమానాలన్నీ పటాపంచలు చేసెయ్. ఆ తర్వాత మళ్లీ మన కథ మామూలే!” గలగలా నవ్వింది షర్మిళ.

నాలుగు రోజులు గడిచాయి. అపూర్వ ప్రవర్తనలో ఏ మాత్రం తేడా కనిపించలేదు మదన్కి. తను షర్మిళతో కనిపించిన సంగతి ఎదురింటావిడ అపూర్వకు చెప్పలేదా?!” అంతే అయి ఉంటుంది! లేకపోతే పరాయి స్త్రీతో సినిమాహాల్లో కనిపించానన్న విషయం తెలిసి ఏ భార్య మాత్రం మౌనంగా సహిస్తుంది?!”

మరో మూడు రోజులు కూడా గడిచాయి. అపూర్వ ఎప్పటిలానే ఉండటంతో పెద్ద గండం గడిచినట్టుగా భారవైన నిట్టూర్పకటి విడిచి ఆఫీసుకెళ్లిపోయాడు మదన్. ఆఫీసుకి

రాగానే సంతోషంగా పనిలోనూ, షర్మిళతో సరసనల్లాపాలలోనూ బిజీ అయిపోయాడు మదన్.

లంచ్ కి సరిగ్గా అరగంట ముందు మదన్ ఫోన్ మోగింది. ఎప్పుడో కానీ ఆఫీసు టైములో ఫోన్ చెయ్యని అపూర్వ పేరు ఫోన్లో కనబడటంతో ఆశ్చర్యపోయి ఫోన్ ఎత్తి అన్నాడు మదన్ “ఏంట్రా అప్పు, ఈ సడన్ సర్ప్రైజ్?!”

“అవును మదన్! నిజంగానే సర్ప్రైజ్ ఇద్దామనే ఫోన్ చేశాను. మీ ఆఫీస్ దగ్గరున్న “ఎంజాయ్” హోటల్ కి రాగలవా?! నీ కోసం వెయిట్ చేస్తూ ఉంటాను.” ప్రేమగా చెప్పింది అపూర్వ.

“వావ్! భలే ఉంది. వస్తున్నా!” ఉత్సాహంగా సీట్లోంచి లేచాడు మదన్.

“అలా బైటకు చెక్కేస్తే ఈ బాక్స్ ఎవరు ఖాళీ చేస్తారు మదనూ?” వయ్యారాన్ని ప్రవహించింది షర్మిళ గళం.

“కొంచెం అర్జెంట్ పని షర్మీ... మళ్ళీ వచ్చి తింటాలే!” అంటూ హడావుడిగా బయటకొచ్చి కచ్చితంగా మరో పది నిమిషాల్లో ఎంజాయ్ హోటల్లోకి ప్రవేశించాడు మదన్.

గ్రీష్మతాపాన్ని మటుమాయం చేస్తూన్న శీతలీకరణ, మంద్రంగా వినిపిస్తున్న ఇళయరాజా ఇన్స్ట్రమెంటల్ మ్యూజిక్ అక్కడి వాతావరణాన్ని మరింత ఆహ్లాదపరుస్తోంది. మదన్ కళ్లు చుట్టూ వెదికాయి. అంతలోనే చిరునవ్వుతో చెయ్యి ఊపి పిలుస్తున్న అపూర్వ అల్లంత దూరంలో కనిపించింది. ఉల్లాసంగా

అటువైపు కదిలాడు.

“చాలా రోజులైపోయింది కదూ, ఇలా మనం వచ్చి?” నవ్వుతూ అంది అపూర్వ.

“అవునా, అదీ లంచవర్లో నువ్విలా అరేంజ్ చెయ్యడం మరీ ఎగ్జిటింగ్ గా ఉంది!” ఉత్సాహంగా కళ్లెగరేసి మరీ చెప్పాడు మదన్.

బేరర్ని పిలవబోయాడు మదన్. “నీకు బాగా నచ్చే అన్ని ఐటమ్స్ తో మెనూ చెప్పేసాను ఇప్పుడే. వస్తూ ఉంటుంది.” అతన్ని చేత్తో వారిస్తూ మళ్ళీ తీయగా నవ్వింది అపూర్వ.

ఎంత హాయిగా నవ్వింది అపూర్వ! అంతలోనే షర్మిళ గుర్తొచ్చి ఇబ్బందిగా కదిలాడు మదన్.

“ఈ హోటల్ కి మనం ఇంతకు ముందెప్పుడూ రాలేదనుకో! కానీ అప్పుడప్పుడూ ఇలాంటి హోటల్స్ కి వస్తూనే ఉంటాంగా మదన్? మరెందుకంత నెర్వస్ గా ఉన్నావ్?!” ప్రశ్నించింది అపూర్వ.

“అబ్బే అదేమీ లేదు అప్పు... ఇప్పుడే కదా ఎండలోంచి వచ్చాను. అందుకని నీకలా అనిపిస్తోంది.” తడబడుతూ జవాబిచ్చాడు మదన్.

అంతలోనే భోజనం వచ్చేసింది. అన్నీ మదన్ కి ఎంతగానో నచ్చేవే! అపూర్వ చెబుతున్న కబుర్లనూ, ఇష్టమైన వదార్థాల రుచులనూ హాయిగా ఆస్వాదించి తిన్నాడు మదన్.

“అప్పు... ఇంత మంచి లంచ్ నా జీవితంలో ఎప్పుడూ తినలేదురా!”

మనస్ఫూర్తిగా సంతృప్తిగా చెప్పాడు మదన్.

“సర్ప్రైజ్ లో సగమే చూశావ్ మదన్!” చిరునవ్వుతో చెప్పింది అపూర్వ.

“వావ్! ఇంకా ఆర్డరిచ్చావా ఏమైనా?! కానీ ఇప్పటికే కడుపు నిడిపోయిందిరా!” పొట్టను చేత్తో నిమిరుకుంటూ అన్నాడు మదన్.

“ఒక్క నిమిషం మదన్!” అని చెప్పి తన ఫోన్లో ఏదో మాట్లాడింది అపూర్వ. ఎదురుగా కూర్చోవడంతోనూ, అపూర్వ మెల్లగా మాట్లాడడంతోనూ మదన్ కి ఏమీ వినిపించలేదు.

మరో నిమిషంలో వాళ్లిద్దరికీ మధ్యగా ఉన్న కుర్చీలో కూర్చుంటూ “హలో మదన్... అయాం ఆకాశ్!” అని నవ్వుతూ చెయ్యి చాపాడు ఓ అందమైన ఇరవయ్యేళ్ల యువకుడు.

“హలో...” సందేహంగా చూస్తూ చెయ్యి కలిపాడు మదన్.

ఎవరన్నట్టుగా అపూర్వ వైపు చూశాడు.

“హీ ఈజ్ మై పార్టనర్ మదన్!” అపూర్వ నవ్వింది.

“నాకు చెప్పకుండా బిజినెస్ ఏదైనా స్టార్ట్ చేశావా అపూర్వా?” నవ్వుదానికి ప్రయత్నిస్తూ అడిగాడు మదన్.

“లేదు.”

“మరి?”

“హీ ఈజ్ మై న్యూ లైఫ్ పార్టనర్. మేమిద్దరం సరదాగా ఒకరితో ఒకరం గడపాలని ఈ రోజే నిర్ణయించుకున్నాం. నిజానికి ఆ సందర్భంలోనే నీకు గుర్తుంది

పోయే లంచ్ పార్టీ సరైజ్గా అరేంజ్ చేశాను.” నవ్వుతూ చెప్పింది అపూర్వ.

“అపూర్వా?!!” గట్టిగా అరిచాడు మదన్. అతని ముఖంలో నెత్తురు చుక్క లేదు! చుట్టూ ఉన్నవాళ్లంతా మదన్ వైపే చూస్తున్నారు. పిడుగు పాటుకు గురైన వ్యక్తి ముఖంలా మదన్ ముఖం కమిలి పోయింది! పక్షవాతం వచ్చిన వ్యక్తి మాట్లాడటానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్టుగా బలహీనంగా చెప్పాడు. “నువ్వుంత దిగజారిపోతావనుకోలేదు..”

“ఆరునెలలుగా నువ్వు అంత ఎగబాకిపోయావా మదన్?”

సూటిగా సూదిలా వచ్చిన అపూర్వ ప్రశ్నకు విలవిలలాడిపోయాడు మదన్. ఏమని జవాబు చెప్పాలో తెలియక కొద్ది నిమిషాలు అలానే ఉండిపోయాడు. టేబుల్ మీద ఉన్న రెండు గ్లాసుల నీరు గటగటా తాగేశాడు. చివరకు ఎలానో గొంతు పెగుల్చుకుని అడిగాడు. “ఎదురింటావిడ చెప్పిందా?!”

“లేదు మదన్. చాలాకాలం క్రితమే అంటే నువ్ తనతో చనువుగా ఉంటున్న వారానికే నాకు తెలిసిపోయింది. అలాంటివి మా ఆడవాళ్లకు క్షణాల్లో తెలిసిపోతాయి. కానీ నువ్వు తప్పు తెలుసుకుంటావేమో అని చాలా ఎదురు చూశా.

నన్ను నేను నిగ్రహించుకుంటూ, ఎప్పటిలానే నీతో గడపడానికి చాలా ప్రయత్నించా. అయినా నీలో మార్పు రాలేదు. ఏదో ఒక వంక చెబుతూ ఇంటికి రాకుండానో, లేటుగా రావడమో చేస్తూ

ఉండిపోయే వాడివి.

నీలోని ఈ మార్పు నన్ను చాలా ఆలోచింపజేసింది. నా క్వాలిఫికేషన్కి నీకన్నా మంచి జాబ్ వస్తుంది. అయినా నువ్వు నాకు బాగా నచ్చడంతో, నువ్వు నన్ను బాగా చూసుకుంటావనే నమ్మకం ఏర్పడటంతో, ఎంతో ఇష్టమైన జాబ్ కూడా వద్దనుకుని నీకు ఇల్లాలయ్యాను.

కట్నం లేకుండా మాత్రమే పెళ్లి చేసుకుంటానని అందరితో ఛాలెంజ్ చేసిన నేను నువ్వు నచ్చిన కారణంగా మీ వాళ్లు పదిలక్షల కట్నమడిగినా నా శపథాన్ని పక్కన పెట్టా.

భార్యాభర్తల మధ్య ఏర్పడే అపురూపమైన అన్యోన్యతకు మనం నిర్వచనంగా మారాలని ఎంతగానో ప్రయత్నించా. బహుశా మరో స్త్రీ నీ జీవితంలోకి రానంత వరకూ విజయం సాధించా కూడా!

కానీ నా నమ్మకాలు ఒక్కొక్కటిగా సడలిపోతుంటే మరింక సహించలేక పోయా. కాలం మారుతోందన్న విషయాన్ని చాలా ఆలస్యంగా గ్రహించా. సగటు ఇల్లాలిగానే ఆలోచిస్తూ నా సమస్యకు నేను పరిష్కారం చేసుకోకుండానే ఉండిపోతే నా చదువుకు సార్థకత ఏం ఉంటుందని ప్రశ్నించుకున్నా.

నీ ప్రవర్తన క్రమేపీ మారుతుండగా నా మెదడుకు కూడా క్రమేపీ జ్ఞానోదయం అయ్యింది. ఆ జ్ఞానోదయానికి ప్రత్యక్ష రూపమే ఈ ఆకాశ్!

ఆకాశ్ కీ నాకూ అనుకోకుండా

పరిచయం అయ్యి వారమే దాటింది. అతను వయసు తెచ్చే ఆకర్షణలో ఉన్నాడేమో కానీ నేను పరిణతి చెందే ఉన్నాను కాబట్టి మా మధ్య సమస్యలేమీ రావనే నా అభిప్రాయం. ఇతనితో ఉండేందుకు నిన్ను పర్మిషన్ కూడా అడగను. ఎందుకంటే ఇప్పటికే నిర్ణయం తీసేసుకున్నాను కాబట్టి. నీకు జస్ట్ ఇన్ఫార్మ్ చెయ్యడానికే పిలిచాను.

ఇక ముందు కూడా నువ్వు నీ స్నేహితురాలితో యధేచ్ఛగా గడపొచ్చు. ఇదివరకులా కుంటిసాకులు చెప్పవలసిన అవసరం లేదు. అసలు సాకులు వినేందుకు నేను నీతో ఉంటేగా?!

మేమిద్దరం కొంచెం సెటిల్ అయ్యాక మనం సెటిల్మెంట్ చేసుకుందాం. ఈలోపుగా నాకు ఇవ్వవలసిన పదిలక్షల డబ్బు రెడీ చేసుకో! డైవోర్స్ పేపర్స్ పంపిస్తా. సంతకం పెట్టినప్పుడే డబ్బులు కూడా ఇద్దువుగాని. అన్నట్టు నాకు చెన్నైలో జాబ్ వచ్చింది. రేపే ప్రయాణం. ఆకాశ్ కూడా అక్కడే జాబ్ కోసం ట్రై చేస్తాడు.

మా ఇద్దరి జీవితం పచ్చగా పది కాలాలు నిలవాలని మనసారా కోరుకో. ఎందుకంటే నువ్వు కోరుకున్న జీవితాన్ని అనుభవించే వీలు నీకు కల్పిస్తున్నా కదా!

నువ్వు నన్ను బాగా ఇన్ స్పైర్ చేసినందుకు మెనీ మెనీ థ్యాంక్స్! నువ్ మొదలు పెట్టిన సహజీవనమే మా నవజీవనానికి నాంది పలికింది! ఆల్ ది బెస్ట్ మదన్!!” అని చెప్పి చేతిని ముందుకు చాచింది అపూర్వ!

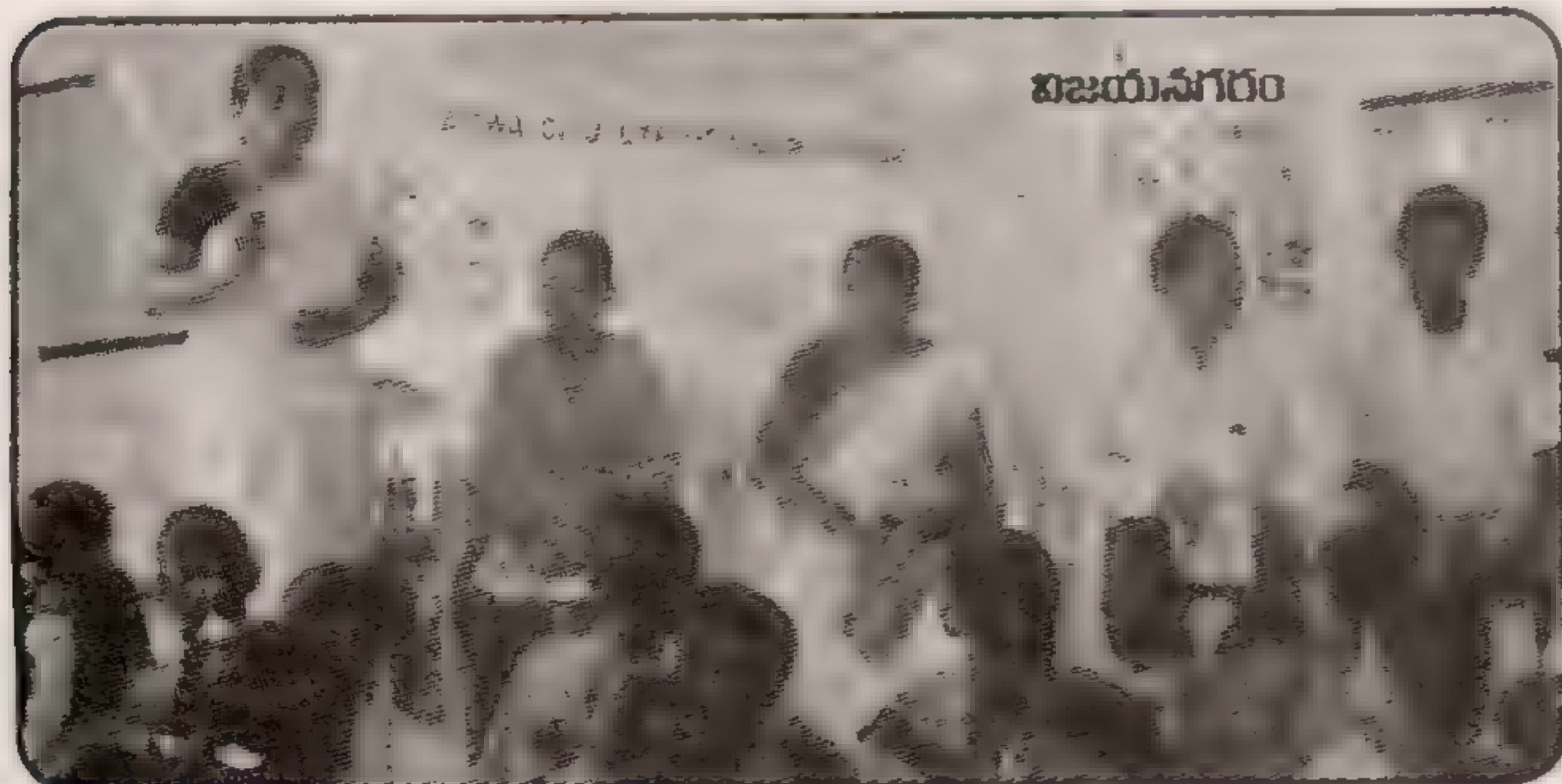
ఉద్యమాల బాటలో..

విజయవాడ

గ్యాస్ ధర పెంపుపై : కేంద్ర ప్రభుత్వం వంట గ్యాస్ ధరను 738రూ॥ల నుంచి 833 రూపాయకు పెంచుతూ మార్చి 1వ తేదీన ప్రకటించింది. భారీగా పెరిగిన గ్యాస్ ధరను వెనక్కు తీసుకోవాలని డిమాండ్ చేస్తూ ఐదవ ఆధ్వర్యంలో రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా నిరసన కార్యక్రమాలు జరిగాయి. శ్రీకాకుళం టౌన్ లో, తూర్పు గోదావరి జిల్లా రాజమండ్రి, చింతూరు, ఏటిపాకలలో ధర్నాలు జరిగాయి. కృష్ణాజిల్లా తూర్పులో గ్యాస్ ధర పెంపుపై ప్రెస్ మీట్ పెట్టారు. కంకిపాడు, గన్నవరంలో ర్యాలీ జరిపి నిరసన వ్యక్తంచేశారు. కృష్ణా జిల్లా పశ్చిమలో 2 సెంటర్స్ లో 100 మందితో, చిత్తూరు జిల్లాలో 2 సెంటర్లలో నిరసన కార్యక్రమాలు జరిగాయి.

అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం : శ్రీకాకుళం టౌన్, సీతంపేట, బామిని, పాలకొండ మండలాలలో అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా వ్యాసరచన పోటీలు నిర్వహించి సదస్సులు జరిగాయి. విజయనగరం జిల్లా గుమ్మ లక్ష్మీపురం, కురుపాం గిరిజన మండలాలు, బొబ్బిలి, సీతానగరం, పాచిపెంట,

విజయనగరం

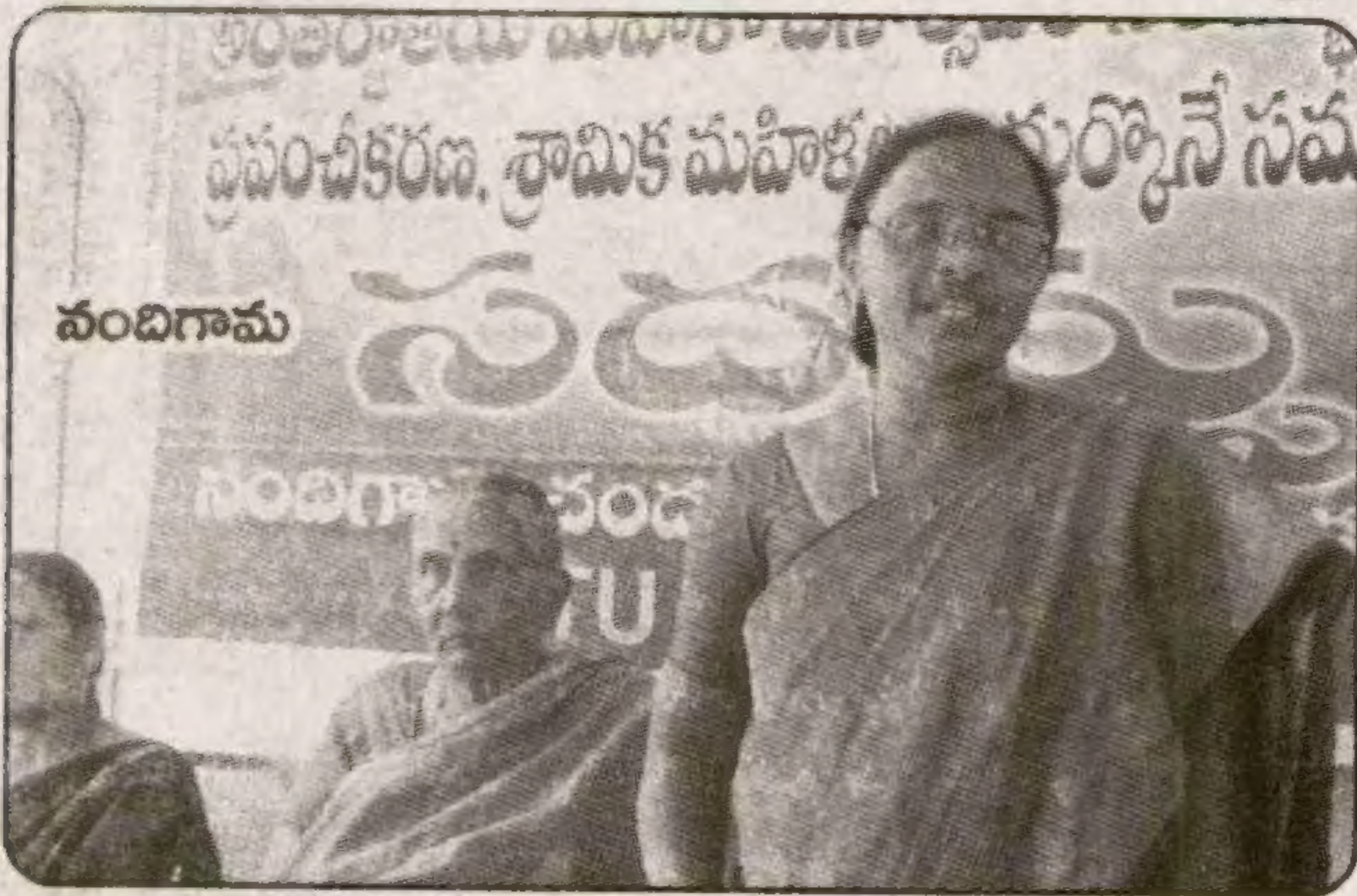
సాలూరు, విజయనగరం టౌన్, పార్వతీపురంలో సదస్సులు జరిగాయి. విశాఖ జిల్లాలో పాడేరు, పరవాడ, భీమిలి మండలాలలో సదస్సులు నిర్వహించారు. తూర్పు గోదావరి జిల్లా కాకినాడలో మార్చి 8 కార్యక్రమాన్ని ఐదవ, శ్రామిక మహిళ ఆధ్వర్యంలో సదస్సు నిర్వహించారు. ఈ సదస్సులో ఐదవ ఉపాధ్యక్షురాలు స్వరూపరాణిగారు పాల్గొన్నారు. ఈ సదస్సు అనంతరం సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు నిర్వహించగా, 250 మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు.

కాకినాడ

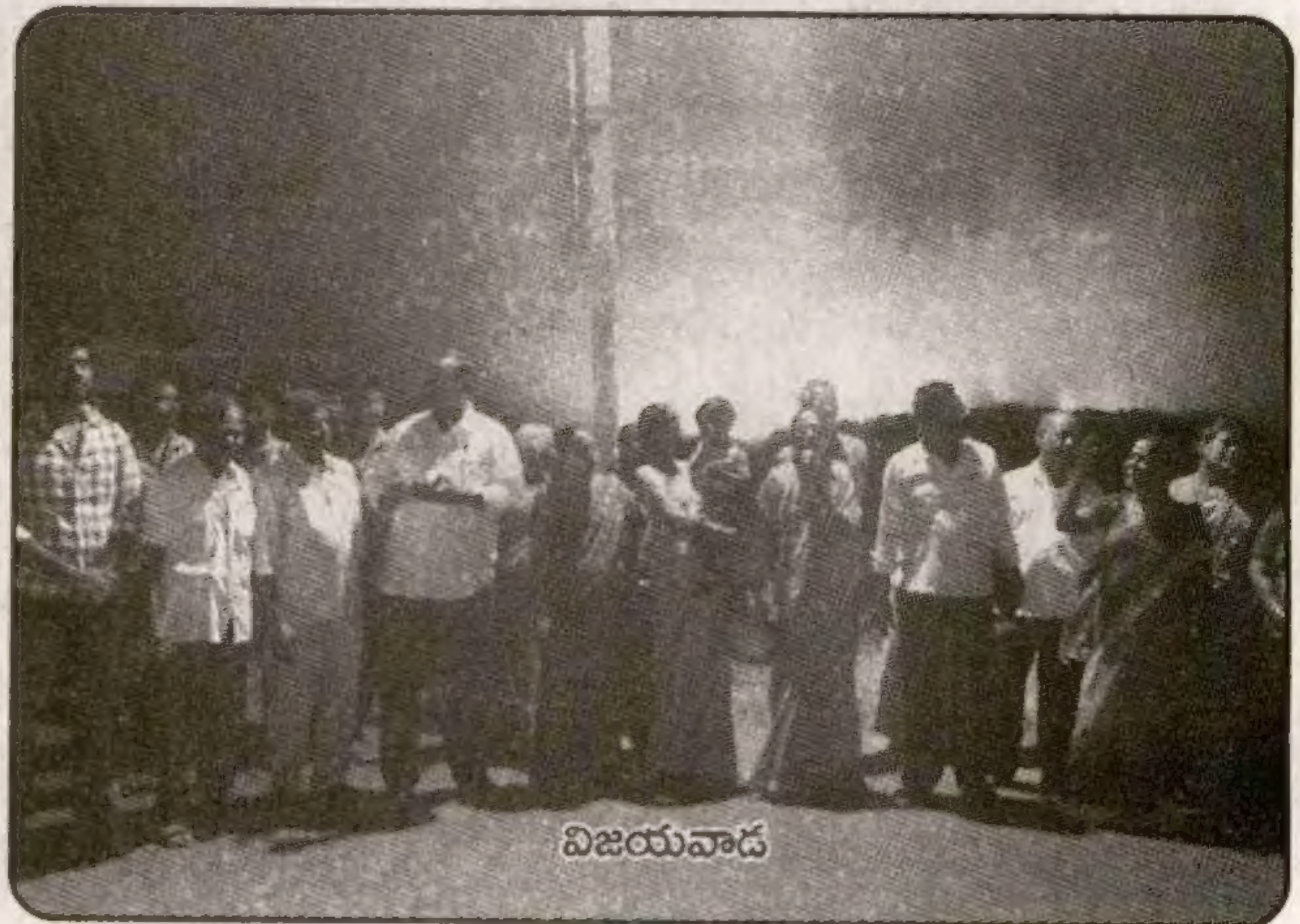
కాకినాడలో 20 వార్డుల్లో, రాజోలు, పెద్దాపురం, అమలాపురం, ఐనవిల్లి, సామర్లకోట, మండపేటలలో ఐదవ, యుటిఎఫ్, శ్రామిక మహిళా సంఘం ఆధ్వర్యంలో సదస్సులు జరిగాయి. మొత్తంగా 900మంది ఈ సదస్సుల్లో పాల్గొన్నారు. రాజమండ్రిలో టౌన్, కడియం, ధవళేశ్వరం, ఎటిపాక, కూనవరం, చింతూరులో ఐదవ, యుటిఎఫ్, శ్రామిక మహిళ ఆధ్వర్యంలో సదస్సులు జరిగాయి. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా గణపవరం - 50 మందితో, తాడేపల్లిగూడెం-50, ఏలూరు-80 జీలుగమిల్లి-45, జంగారెడ్డి గూడెం-200 మందితో సదస్సులు జరిగాయి.

కృష్ణా జిల్లా తూర్పు- గన్నవరం, గుడివాడ (2 వార్డుల్లో) మచిలీపట్నం, కంకిపాడు, బంటుమిల్లి, అవనిగడ్డ ప్రాంతాల్లో సదస్సులు జరిగాయి. ఈ సదస్సులకు అన్ని సెంటర్లలో కలిపి 260 మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు. ఐదవ, ఆశా వర్కర్స్, యుటిఎఫ్ సంయుక్తంగా పెరవలి, కానూరులలో సదస్సులు నిర్వహించారు. కృష్ణా జిల్లా చందర్లపాడు, నందిగామ, కొండపల్లి,

ఉందని నినదించారు.

స్థానిక సమస్యలు : విజయనగరం జిల్లాలో మధ్యం షాపులకు నిరసనగా 3 వార్డుల్లో 100 మందితో మీటింగు జరిపి 1000 కరపత్రాలతో పంపిణీ చేయడమైనది..

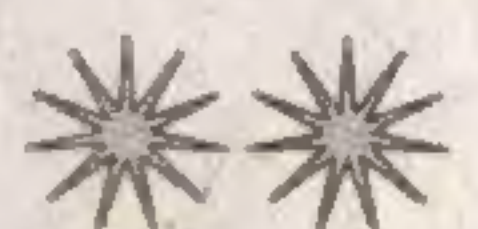
వత్సవాయి, నూజివీడు, తిరువూరు, జుజ్జూరులో ఐదవ, డివైఎఫ్ఐ, ఎస్ఎఫ్ఐ ఆధ్వర్యంలో సదస్సులు జరిగాయి. విజయవాడ నగరంలో 34, 37 డివిజన్లలో కాగడాల ప్రదర్శన, కొవ్వొత్తుల ప్రదర్శనతోపాటు సదస్సులు జరిగాయి. లెనిన్ సెంటర్ లో మానవహారం నిర్మించి సభ జరిగింది. గుంటూరు సుందరయ్యనగర్,

మంచినీటి సమస్యపై 2 సెంటర్లలో ధర్నా చేయగా 60 మంది పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా 500 కరపత్రాలు పంచడమైనది. కృష్ణా జిల్లా తూర్పు- ఇలపర్రు భూపోరాట సమస్యపై ఆర్.డి.వో ఆఫీసు ముట్టడి కార్యక్రమంలో పోలీసు లారీచార్జీ చేయగా అనేకమందికి దెబ్బలు తగిలాయి. ఈ సందర్భంగా ఇలపర్రు మహిళలను పరామర్శించిన అనంతరం ప్రెస్ మీట్ జరిగింది. కృష్ణా జిల్లా పశ్చిమలో డంపింగ్ యార్డుకు వ్యతిరేకంగా 2 సార్లు 100 మందితో ధర్నా చేసి లక్షమందితో సంతకాలు సేకరించి డివైఎఫ్ఐ, ఐదవ, ఎస్ఎఫ్ఐ ఆధ్వర్యంలో ప్రదర్శన చేసి కమీషనర్, మేయర్ కు వినతి పత్రం ఇచ్చారు. పర్యావరణ- పరిరక్షణ పేరుతో 20 మంది ముగ్గుతో చిత్రాలు వేయగా 50 మంది ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు.

కర్నూలు జిల్లాలో మంచినీటి సమస్యపై 3 సార్లు 100 మందితో, మరుగుదొడ్ల సమస్యపై 1 సెంటర్ లో 20 మందితో వెళ్ళి కమీషనర్ గారికి వినతిపత్రం ఇవ్వడమైనది.

తణుకులో ఎ.పి సీడ్స్ కంపెనీలో భోజనాలు చేసేందుకు మహిళా కార్మికులకు వసతి లేనందున ఒక రూము కల్పించాలంటూ 70 మందితో ధర్నా చేయగా 3 గంటల అనంతరం రూమ్ ఎలాట్ చేశారు.

ప్రగతి నగర్, కోబాల్డ్ పేట, వినుకొండలలో సదస్సులు, నర్సరావుపేట కస్తూరిబా హాస్టల్ విద్యార్థినులు 162 మందితో, చిలకలూరిపేట ఇందిరాగాంధీ హైస్కూలులో 40 మంది విద్యార్థినులు మరియు 50 మంది మహిళలతో ఐదవ, యుటిఎఫ్, శ్రామిక మహిళా ఆధ్వర్యంలో సదస్సులు జరిగాయి. నెల్లూరు జిల్లా గూడూరు వెంకటేశ్వర డిగ్రీ కాలేజీలో 80 మంది విద్యార్థులతో సదస్సు జరిగింది. ఐదవ, యుటిఎఫ్, శ్రామిక మహిళా ఆధ్వర్యంలో అన్ని జిల్లాల్లోనూ సదస్సులు, ర్యాలీలు జరిగాయి. వేల సంఖ్యలో మహిళలు పాల్గొని మహిళల హక్కుల కోసం నినదించవలసిన సమయం ఆసన్నమైందని, చట్టసభల్లో రిజర్వేషన్ల కొరకు మరింత చైతన్యంతో పోరాటం జరిపాల్సి

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా విజయవాడలో సభ

రాజమండ్రిలో పెరిగిన గ్యాస్ ధరలపై మహిళల ఆందోళన

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా విశాఖలో సమావేశం

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా అమలాపురంలో మహిళా సదస్సు

అక్రమ చెరువుల తవ్వకాలను నిలిపివేయాలని కలెక్టరేట్ వద్ద ధర్నా

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా కాకినాడలో సదస్సులో మాట్లాడుతున్న స్వరూపారాణి

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా కాకినాడలో సదస్సు

మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా శ్రీకాకుళంలో సదస్సు

చైతన్య మానవి పాఠకులకు శుభాకాంక్షలు

కర్నూలు నగర పాలక సంస్థ పరిధిలోని ప్రజలందరికీ సంక్షేమం, సౌకర్యం కోసం అమలు చేయుచున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు

- 'అమృత్ పథకం' ద్వారా మంచి నీటి వసతి లేని ఇళ్లకు కుళాయి కనెక్షన్ ఏర్పాటు, మరియు ఫైప్ లైన్ లేని విధులలో ఫైప్ లైన్ ఏర్పాటు చేయుట.
- నగరానికి చేరువలో నేషనల్ హైవే బెంగుళూర్ రోడ్ ప్రక్కన ఆహ్లాదకర వాతావరణం, పచ్చదనం వినోదాల మేళ వింపుతో 'విజయ వనం' పార్క్ ఏర్పాటు.
- మరుగు దొడ్డి లేని ఇళ్లకు ఒక్కో ఇంటికి రూ॥ 15,000/- ఉచితంగా మంజూరు చేయుటకు ఇప్పటికే 2000 ఇళ్లకు నిధులు ఇచ్చిన నిర్మాణం పూర్తి చేయడమైనది.
- ప్రధాన రహదారులను విస్తరించి ట్రాఫిక్ సమస్యలను పరిష్కరించుట.
- సి.ఆర్.సి బల్డింగ్లను మహిళా కుటుంబ శిక్షణా కేంద్రాలుగా ఉపయోగంలోకి తెచ్చి నైపుణ్యాలను పెంచి ఉపాధికి అవకాశాలు పెంచడం.
- తక్కువ విద్యుత్ ఛార్జి వినియోగించుకొని మంచి వెలుగులు ఇచ్చే ఎల్.ఇ.డి లైట్లను ఏర్పాటు చేయడం.
- అన్ని ప్రాంతాలలో సి.సి.డ్రైయింగ్లు, సి.సి. రోడ్లు అభివృద్ధి చేయడం.
- మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ పాఠశాలల్లో చదివే వారికి ఉచిత "కెరీర్ ఫౌండేషన్ కోర్స్" ఏర్పాటు.
- 'పురసేవ' యాప్ ద్వారా ప్రజాసమస్యల పరిష్కారంలో సాంకేతికతను ఉపయోగించి సత్వర చర్యలు, సిబ్బందిలో జవాబుదారితనం పెంచడం మరియు అభివృద్ధి, మరియు సౌకర్యాల కల్పనలో అందరి సహకారాన్ని కోరుతూ....

ఎస్. రవీంద్రబాబు

మున్సిపల్ కమిషనర్
కర్నూలు నగరపాలక సంస్థ, కర్నూలు జిల్లా.

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	CMV01A156
పుస్తకం పేరు	చైతన్య వనం
తారీఖు	21/08/2023
మొదట అట్ట	Yes
వెనుక అట్ట	Yes
మొత్తం పేజీలు	33
పెద్ద సైజు పేజీలు	No
భాగ పేజీలు	No
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Nandini
పేజీలు విడదీసినది	Nandini
స్కాన్ చేసినది	sandhya
పరీక్ష చేసినది	AMRUTHA
పేజీలు సరిచూసినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యబడింది	
తప్పులు	No
పరిస్థితి	Good